

DOKUMENTY SYNODU

Część I

LUD BOŻY

1. ARCYBISKUP POZNAŃSKI

1. Zgodnie z tradycją apostolską na czele Kościoła partykularnego, jakim jest Archidiecezja Poznańska, stoi biskup diecezjalny, w tym przypadku Arcybiskup Poznański. Jest on widzialnym znakiem obecności Chrystusa. Swoją wyjątkową i niezastąpioną służbę pełni on w imieniu Chrystusa i pod zwierzchnictwem Biskupa Rzymu. Biskup diecezjalny dzięki swej przynależności do jednego i niepodzielnego kolegium biskupów łączy ściśle Kościół partykularny z całym Kościołem powszechnym (por. KK 23.28; KKK 877) i z jego widzialną Głową – papieżem jako następcą św. Piotra.

Tradycja apostolska

2. Biskup diecezjalny jest zastępcą Chrystusa, następcą Apostołów, nauczycielem Bożej prawdy, szafarzem sakramentów świętych, ustawodawcą i pasterzem, gromadzącym wiernych w jedną, wielką wspólnotę wiary i łaski. Sprawuje pieczę pasterską nad wiernymi w imieniu Chrystusa jako ich zwyczajny i bezpośredni pasterz (KK 27; DB 11).

Zadania biskupa

3. Posługa biskupia ma nie tylko charakter hierarchiczny, ale i synodalny (por. Kongregacja ds. Biskupów, Dyrektorium *Ecclesiae imago*, 162). Synodalność poszerza personalny wymiar pasterskiego urzędu biskupa, rozwija współodpowiedzialność i współuczestnictwo, umacnia wewnętrzną relację między kościelnymi posługami (por. CHL 19. 20).

Synodalność posługi

4. W zarządzaniu całą Archidiecezją Poznańską i w posłudze pasterskiej Arcybiskupa wspierają biskupi pomocniczy, prezbiterzy, osoby życia konsekrowanego i wierni świeccy. W wypełnianiu

Współpracownicy

jego podstawowej misji wspomagają go również instytucje centralne Archidiecezji: Kuria Metropolitalna, Metropolitalny Sąd Duchowny, Archidiecezjalna Rada Kapłańska, Kolegium Konsultorów, Kapituła Katedralna, Archidiecezjalna Rada Duszpasterska, Konferencja Księży Dziekanów.

Biskup
a prezbiterzy
i diakoni

5. Prezbiterzy i diakoni, którzy z Arcybiskupem stanowią jedno prezbiterium, współpracują ze swoim pasterzem w prowadzeniu Ludu Bożego do zbawienia. Uznają go za ojca i ze czcią okazują mu szacunek i posłuszeństwo w duchu wiary i miłości. Arcybiskup Poznański winien otaczać ich szczególną opieką oraz miłością jako swych synów i przyjaciół.

Biskup a osoby
konsekrowane

6. Osoby konsekrowane, na miarę możliwości i zgodnie ze swoim charyzmatem, wielkodusznie współpracują z Arcybiskupem we wszelkich rodzajach działalności podejmowanej na płaszczyźnie apostołskiej (por. VC 49).

Biskup a wierni
świeccy

7. Wierni świeccy powinni okazywać Arcybiskupowi Poznańskiemu cześć i uszanowanie oparte na nadprzyrodzonych motywach. Modląc się w jego intencji, winni podporządkowywać się chętnie jego kierownictwu, popierać jego inicjatywy i zarządzenia zmierzające do duchowego rozwoju Archidiecezji Poznańskiej, ze zrozumieniem uczestniczyć w jego odpowiedzialności także za Kościół powszechny.

2. BISKUPI POMOCNICZY

Zasady powoływania

8. Kiedy biskup diecezjalny, np. z powodu dużej liczby mieszkańców, nie może osobiście podołać wszystkim obowiązkom tak jak tego wymaga dobro wiernych, może zwrócić się do Następcy św. Piotra z prośbą o ustanowienie biskupa pomocniczego. Jest on ustanowiony dla tej diecezji, chociaż posiada stolicę tytularną w innym rejonie Kościoła. Sobór Watykański II w Dekrecie o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus* stwierdza, że najwyższą zasadą posługi biskupa diecezjalnego jest zawsze „dobro trzody Pańskiej”.

Jedność
z Arcybiskupem
Poznańskim

9. Z racji swego powołania do udziału w troskach biskupa diecezjalnego, biskup pomocniczy winien wypełniać swoje obowiązki w pełnej z nim jedności, okazując mu uległość i szacunek (por. DB 25; KPK, kan. 403–411).

10. Aktualnie Archidiecezja Poznańska ma trzech biskupów pomocniczych, którzy wspierają Arcybiskupa. Wszyscy oni są wikariuszami generalnymi. Dla lepszej skuteczności działania Arcybiskup Poznański powierzył każdemu z biskupów pomocniczych troskę o określone sprawy Archidiecezji Poznańskiej, mianując ich przewodniczącymi poszczególnych wydziałów Kurii Metropolitalnej. Biskupi pomocniczy należą również do Rady Biskupiej, która obradując pod przewodnictwem Arcybiskupa Poznańskiego podejmuje aktualne sprawy Archidiecezji, są też członkami Archidiecezjalnej Rady Kapłańskiej, Kolegium Konsultorów i Archidiecezjalnej Rady Duszpasterskiej oraz uczestniczą w spotkaniach Rady Społecznej przy Arcybiskupie Poznańskim.

Zadania biskupów pomocniczych

11. Zgodnie z przepisami prawa kościelnego biskupi pomocniczy należą do Konferencji Episkopatu Polski, biorą udział w jej zebraaniach plenarnych oraz uczestniczą w pracach komisji i rad Konferencji Episkopatu Polski. Sprawy te reguluje Statut Konferencji Episkopatu Polski.

Przynależność do Konferencji Episkopatu Polski

3. PREZBITERZY I DIAKONI

AKTUALNA SYTUACJA

12. Kościół w Archidiecezji Poznańskiej, pomny na swoją ponad tysiącletnią historię, pamięta o kapłanach, którzy budowali go w ciągu wieków. Wielu spośród nich było wybitnymi duszpasterzami, którzy dla Chrystusa i Kościoła oddali całe swoje dojrzałe życie. Byli wśród nich kapłani zaangażowani w pracę społeczną i charytatywną: tacy, którzy oddawali swój intelekt w służbie nauki, a także tacy, których troska o rozwój Królestwa Bożego kierowała do pracy na misjach, wreszcie tacy, którzy heroicznie przeżyli swoje życie i umarli w opinii świętości w XX wieku, np.: ks. Kazimierz Rolewski, ks. Aleksander Żychliński, ks. Aleksander Woźny. Szczególne miejsce zajmują księża: Marian Konopiński, Józef Kut, Włodzimierz Laskowski i Narcyz Putz, których Kościół zaliczył do grona 108 błogosławionych męczenników II wojny światowej.

Święci pasterze

Także wśród obecnych kapłanów nie brak pasterzy pełnych miłości i autentycznego, bezinteresownego oddania sprawom Kościoła. Wypełniając swoje zadania „są oni dzisiaj żywym orędziem łaski

Bożej, która udzielona w chwili święceń dodaje nowych sił do pełnienia świętego urzędu” (Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów*, 37). Z pomocą tej łaski rozwijają swoje życie duchowe, z zapalem głoszą Słowo Boże w czasie liturgii i w katechezie, pobożnie sprawują święte obrzędy i z wielką gorliwością przewodniczą Ludowi Bożemu.

Pola zaangażowania kapłanów

13. W roku 2008 do Archidiecezji Poznańskiej inkardynowanych było 810 prezbiterów. Podstawowym polem pracy duszpasterskiej kapłanów są parafie (398). 42 kapłanów pełni funkcje dziekanów, 368 kapłanów diecezjalnych i 115 zakonnych sprawuje urząd proboszcza, a 216 – wikariusza.

Kapłani pracują także w instytucjach centralnych Archidiecezji Poznańskiej, do których należą: Kuria Metropolitalna, Metropolitalny Sąd Duchowny, Arcybiskupie Seminarium Duchowne, Archiwum Archidiecezjalne, Muzeum Archidiecezjalne, Caritas Archidiecezji Poznańskiej, Dom Księży Emerytów, Drukarnia i Księgarnia św. Wojciecha.

Szczególnym polem działalności kapłańskiej pozostaje Wydział Teologiczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Ponadto wielu kapłanów w Archidiecezji Poznańskiej pracuje jako kapelani (np. domów zakonnych, domów opieki społecznej, szpitali, więzień) oraz jako duszpasterze różnych grup społecznych i zawodowych.

Spśród prezbiterów inkardynowanych do Archidiecezji Poznańskiej w 2006 roku 10 odbywa studia specjalistyczne (w Rzymie, Wiedniu, Fryburgu, Angers, Toruniu i Lublinie); 23 kapłanów emerytów i rencistów zamieszkuje w Domu Księży Emerytów w Poznaniu Antoninku oraz 57 przy parafiach i w innych miejscach; poza Archidiecezją Poznańską pozostaje w kraju – 22 kapłanów, a za granicą – 44 kapłanów (w tym 10 pracuje na misjach).

Pracę duszpasterską kapłanów diecezjalnych i zakonnych w Archidiecezji Poznańskiej organizuje Kuria Metropolitalna. W jej ramach działają m.in.: Referat Formacji Kapłanów (w nim: Unia Apostolska Kleru, Wzajemna Pomoc Kapłańska, Braterska Opieka Kapłańska) oraz Referat Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego.

Odznaczenia kościelne i stopnie naukowe

14. W Archidiecezji Poznańskiej niektórzy kapłani otrzymali odznaczenia papieskie:
– protonotariusza apostolskiego *supra numerum* – 2 kapłanów,

- prałata honorowego Jego Świątobliwości – 10 kapłanów,
 - kapelana honorowego Jego Świątobliwości – 23 kapłanów.
- Z rąk Arcybiskupa Poznańskiego godność kanoników otrzymało:
- w Kapitulie Katedralnej – 12 kanoników gremialnych, 3 kanoników seniorów i 60 kanoników honorowych,
 - w Kapitulie Kolegiackiej w Poznaniu – 11 kanoników gremialnych, 1 kanonik senior i 77 kanoników honorowych,
 - w Kapitulie Kolegiackiej w Środzie Wlkp. – 12 kanoników gremialnych i 28 kanoników honorowych,
 - w Kapitulie Kolegiackiej w Lesznie – 12 kanoników gremialnych, 1 kanonik senior i 21 kanoników honorowych,
 - w Kapitulie Kolegiackiej w Szamotułach – 11 kanoników gremialnych i 10 kanoników honorowych.

Tytuły naukowe otrzymało: profesora – 13 kapłanów, doktora habilitowanego – 6, a doktora – 60.

15. Według badań przeprowadzonych w Archidiecezji Poznańskiej przez Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC w 2005 roku, księża cieszą się zaufaniem – 87,3% wiernych (odpowiednio 51,6% – dużym, 22,2% – średnim, 13,5% – małym).

Kapłani w oczach wiernych

Z tych samych badań wynika, że wierni Archidiecezji Poznańskiej pozytywnie oceniają następujące cechy duszpasterzy: komunikatywność, otwartość, służenie dobrą radą, wyrozumiałość, życzliwość, serdeczność, dobroć, przyjacielskość, uczciwość, szczerowość, sprawiedliwość, gotowość niesienia pomocy, oddanie się parafii i parafianom, religijność, wyrazistość powołania. Ponadto wymieniano także: skromność, wrażliwość, wewnętrzny spokój, wysoką kulturę osobistą, poczucie humoru, cierpliwość, mądrość i wiedzę.

Badani respondenci odpowiedzieli również na pytanie o wady duszpasterzy. Spośród proponowanych odpowiedzi wybrali następujące: materializm, zachłanność, zarozumiałość, obojętność, brak kontaktu, mieszanie się do polityki, uleganie nałogom.

Wyniki badań statystycznych potwierdzają pewne społeczne stereotypy dotyczące zalet i wad kapłanów (por. *Postawy społeczno-religijne archidiecezjan poznańskich*).

16. Obserwacja stylu życia duchowieństwa w Archidiecezji Poznańskiej pozwala zauważyć pewne cechy charakterystyczne, których nie da się do końca odzwierciedlić wynikami statystycznymi.

Troska o życie duchowe

Pierwszą z nich jest troska kapłanów o rozwój życia duchowego. W wymiarze ogólnodiecezjalnym jej wyrazem jest udział w Formacji

Stałej Prezbiterów. Ponadto kapłani uczestniczą w rekolekcjach (starsi obowiązkowo w cyklu „co dwa lata”, młodszy w cyklu corocznym). W każdym dekanacie jeden kapłan pełni funkcję moderatora, tj. ojca duchowego prezbiterów. Nie sposób opisać codziennej osobistej troski kapłanów o rozwój życia duchowego, realizowanej przede wszystkim przez życie modlitwne, w tym przez wierność Liturgii Godzin, sprawowanie sakramentów świętych, organizowanie osobistych dni skupienia.

Staranie o rozwój intelektualny

17. Cechą charakteryzującą styl życia duchowieństwa w Archidiecezji Poznańskiej jest troska o rozwój intelektualny. Wielu kapłanów podejmuje studia podyplomowe na Wydziale Teologicznym UAM oraz na innych uczelniach. Temu celowi służą także kongresy, sympozja i wykłady organizowane zarówno na szczeblu Archidiecezji, jak i w poszczególnych parafiach (np. Dni Kultury Chrześcijańskiej, Dni Społeczne).

Duch komunii eklezjalnej

18. Życie kapłańskie w Archidiecezji Poznańskiej charakteryzuje także duch komunii eklezjalnej. Można wyróżnić trzy wymiary życia wspólnotowego:

- a) komunია z Arcybiskupem Poznańskim, realizowana przez:
 - wspólne celebrowanie liturgii (szczególnie podczas Mszy św. Krzyżma w Wielki Czwartek, podczas udzielania święceń kapłańskich, odpustu katedry, dni modlitw o świętość kapłanów i innych uroczystości diecezjalnych, a także podczas odwiedzin duszpasterskich Arcybiskupa w parafiach),
 - wierne przekazywanie nauki wiary zgodne z nauczaniem Ojca Świętego, Episkopatu Polski i Arcybiskupa Poznańskiego,
 - posłuszeństwo władzy duchownej, którą Arcybiskup Poznański sprawuje poprzez podległe mu instytucje (szczególnie Kurię Metropolitalną i Metropolitalny Sąd Duchowny).
- b) wspólnota z prezbiterium Archidiecezji Poznańskiej, która realizuje się przez podtrzymywanie więzi ze współbraćmi w kapłaństwie, szczególnie poprzez:
 - wzajemną pomoc w pracy duszpasterskiej,
 - troskę o kapłanów starszych i chorych,
 - opiekę nad kapłanami przeżywającymi różnego rodzaju trudności,
 - udział w spotkaniach duchowieństwa (m.in. odpusty, zjazdy kursowe),

- c) wspólnota ze świeckimi, która realizuje się poprzez pracę z grupami wiernych świeckich w parafii, katechezę w szkole, działalność wykładową (np. Wydział Teologiczny UAM, Klub Inteligencji Katolickiej, duszpasterstwo środowisk twórczych) oraz zaangażowanie w różne formy działalności społecznej (np. Caritas, prasa, radio, telewizja).

19. Na życie duchowieństwa w Archidiecezji Poznańskiej w coraz większym stopniu wpływa zmieniająca się sytuacja społeczna. Nasilają się procesy sekularyzacji i laicyzacji, które osłabiają religijność części wiernych i rzutują także na sposób myślenia kapłanów. Ponadto duszpasterze są często mocno zaangażowani w rozwiązywanie codziennych trudności związanych z administrowaniem powierzoną im parafią. Ubożenie społeczeństwa sprawia, że pojawiają się trudności w finansowaniu bieżącej działalności parafii, jak również w utrzymaniu instytucji centralnych Archidiecezji. Wszystko to wywołuje u niektórych kapłanów frustrację i zniechęcenie, które czasami prowadzą do kryzysów (np. tzw. wypalenie się, rutyna, skoncentrowanie się na sprawach zewnętrznych, materialnych, a nawet popadanie w nałogi). Zdarza się też, co jest szczególnie bolesne, porzucanie kapłaństwa. W takich przypadkach potrzebny jest kontakt z osobami przygotowanymi do niesienia pomocy kapłanom przeżywającym trudności.

Wpływ sytuacji społecznej

NAUCZANIE KOŚCIOŁA

20. W duchu Soboru Watykańskiego II Kościół wielokrotnie podejmował zagadnienie życia, formacji i posługi kapłanów, pragnąc ją dostosować do zmieniających się warunków, ukazując równocześnie sens obecności kapłanów we wspólnocie i nieodzowność ich posługi. Wobec faktu, że niektórzy wierzący podważają sakramentalne pośrednictwo i hierarchiczną strukturę Kościoła, jego nauczanie przypomina, że „Chrystus działa zwłaszcza przez swych kapłanów” (Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Kapłan głosiciel słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa*. I, 2; por. PDV 3). Nie wyklucza to wcale, a wręcz przeciwnie – zakłada współpracę duchownych ze wszystkimi ochrzczonymi, którym jako członkom Ciała Chrystusowego, na mocy kapłaństwa wspólnego, zostało zlecone jego budowanie (por. DK 9).

Niezastąpiona rola prezbitera

Kapłaństwo wspólne wiernych i kapłaństwo posługi uczestniczą w jedynym kapłaństwie Chrystusa, choć uczestnictwo to jest różne: różni się istotą, a nie tylko stopniem. Kapłaństwo wspólne opiera się na charakterze chrzcielnym, kapłaństwo posługi natomiast na charakterze święceń (por. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Kapłan pasterz i przewodnik wspólnoty parafialnej*, 6). Drogą do przezwyciężenia kryzysu tożsamości prezbitera i uznania nieodzowności jego posługi jest pogłębione poznanie natury i misji kapłaństwa służebnego.

Chrystologiczny
wymiar kapłaństwa

21. Prezbiter, na mocy konsekracji otrzymanej w sakramencie święceń, zostaje posłany przez Chrystusa, aby żyć i działać w służbie Kościoła i zbawienia świata, by być „żywym i przejrzystym obrazem Chrystusa Kapłana” (PDV 12). Jezus Chrystus „jeden pośrednik między Bogiem a ludźmi” (1 Tm 2, 5) poprzez swoją odkupieńczą ofiarę stał się jedynym, wiecznym kapłanem (por. PDV 13). Uczestnicząc w kapłaństwie Chrystusa prezbiter staje się również pośrednikiem między Bogiem a ludźmi. Prezbiter uobecnia w Kościele i przez Kościół Osobę, słowa i czyny Jezusa, wskazuje na Chrystusa i uobecnia Jego dzieło zbawcze.

W sensie sakramentalnej reprezentacji kapłan jest „drugim Chrystusem” (*alter Christus*). Sam Chrystus działa zawsze obiektywnie i skutecznie przez narzędzie, którym jest kapłan, a kapłan działa zawsze „w Osobie Chrystusa”. Kapłan nie tylko sprawuje święte tajemnice w imieniu Chrystusa, ale czyni to mocą samego Chrystusa. „Prezbiterzy są w Kościele i dla Kościoła sakramentalnym uobecnieniem Jezusa Chrystusa, Głowy i Pasterza, głoszą autorytatywnie Jego słowo, powtarzają Jego znaki przebaczenia i daru zbawienia, zwłaszcza w sakramencie chrztu, pokuty oraz Eucharystii, dzielą jego pełną miłość troskę aż do całkowitego złożenia daru z siebie za owczarnię, którą gromadzą w jedno i prowadzą do Ojca przez Chrystusa w Duchu Świętym” (PDV 15).

Eklezjalny wymiar
kapłaństwa

22. Jedność kapłana z Chrystusem prowadzi do wewnętrznej jedności z Kościołem. Reprezentując Chrystusa – Głowę, Pasterza i Oblubieńca Kościoła – kapłan pełni swój urząd nie tylko w Kościele, lecz również wobec Kościoła (por. PDV 16). Kapłan jest sługą Chrystusa obecnego w Kościele jako tajemnicy komunii i misji. Jest sługą Kościoła-komunii, ponieważ – w jedności z biskupem i w ścisłej więzi z całym prezbiterium – tworzy jedność wspólnoty kościelnej, w której współistnieją zgodnie różne powołania, charyzmaty i posługi. Jest wreszcie sługą Kościoła-misji, ponieważ dzięki niemu wspólnota głosi

Ewangelię i daje jej świadectwo (por. PDV 16). Specyficzna tożsamość kapłana i jego posługi ujawnia się w pełni w jego jedności z Kościołem; jej źródłem jest jednak sam Chrystus.

23. Obowiązek głoszenia Dobrej Nowiny ciąży na wszystkich ochrzczonych. Niezależnie od tego, przez kogo jest głoszone „objawione Słowo, które uobecnia się i działa w Kościele i przez Kościół, jest narzędziem działania Chrystusa w nas mocą Jego Ducha” (Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Kapłan głosiciel słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa* II, 1). Słowo Boże jest nie tylko orędziem, ale także zbawczym działaniem Boga dla tych, którzy wiarą je przyjmują. Słowo Boże osądza człowieka i udziela mu łaski, przenika jego sumienie i wzywa do nawrócenia.

Głosiciele
Słowa Bożego

Uczestnictwo w zbawczym charakterze Słowa jest w przypadku prezbitera wzmocnione władzą Chrystusa udzieloną na mocy konsekracji. Im prezbiter będzie prawdziwszym sługą Słowa, wiernie strzegąc depozytu wiary, tym większa będzie skuteczność zbawcza Słowa. „Toteż, aby zagwarantować sobie i wiernym, że przekazuje całą Ewangelię, kapłan jest wezwany do pielęgnowania szczególnej wrażliwości, miłości i otwarcia wobec żywej Tradycji Kościoła i jego Urzędu Nauczycielskiego: nie są one bowiem Słowu obce, ale służą jego właściwej interpretacji i strzegą jego prawdziwego sensu” (PDV 26).

24. Przez sakramentalny charakter swojej posługi prezbiterzy zostają uzdolnieni do spełniania czynności zbawczych Chrystusa, jako Jego słudzy, w ramach Kościoła, który jest „powszechnym sakramentem zbawienia” (KK 48). Podczas sprawowania sakramentów Chrystus pozwala prezbiterom działać w Swoim Imieniu, w Swojej Osobie. W szczególny sposób ma to miejsce podczas Eucharystii, stanowiącej szczyt całego życia chrześcijańskiego; z niej wypływają i do niej zmierzają wszystkie inne sakramenty. W Eucharystii zawiera się całe dobro duchowe Kościoła (por. DK 5).

Szafarz sakramentów

Prezbiterzy z woli Chrystusa są jedynymi szafarzami sakramentu pojednania: „Jak Chrystus są powołani, by wzywać grzeszników do nawrócenia i by na nowo prowadzić ich do Ojca, poprzez sąd miłosierdzia” (DPZK 51).

Kościół zachęca, by pomimo zaniku poczucia grzechu u niektórych wiernych, kapłan z radością i poświęceniem pełnił posługę pojednania z Bogiem, by umiał na wzór Chrystusa miłosiernie pochylić się nad zranionym duchowo człowiekiem.

Pasterz wspólnoty **25.** Istotnym celem działalności prezbiterów oraz władzy, jaką zostali obdarzeni, jest prowadzenie powierzonej im wspólnoty do pełnego rozwoju życia duchowego, co można osiągnąć przez rozwój poszczególnych osób (por. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Kapłan głosiciel słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa* IV, 3). Ich władza pasterska, która jest uczestnictwem w posłannictwie Chrystusa jako Głowy i Pastora swojej owczarni, nie jest nigdy panowaniem, lecz gotowością do służby w myśl słów Chrystusa: „Dobry pasterz daje życie swoje za owce” (J 10, 11).

Chrystus jest równocześnie „Kapłanem i ofiarą”. Podobnie prezbiter mając udział w Jego kapłaństwie, jest wezwany do tego, by stawał się również „ofiarą” (por. tamże, IV, 2). Jeśli „ofiarą” staje się razem z Chrystusem, uczestniczy w ofiarniczym posługiwaniu Kościołowi. Jeśli pragnie zastąpić Chrystusa, przestaje jednocześnie służyć Kościołowi.

W kościelnej komunii **26.** Prezbiter – złączony sakramentalnie z Chrystusem – zostaje również sakramentalnie włączony we wspólnotę z papieżem, biskupami, braćmi w kapłaństwie, z osobami konsekrowanymi i wiernymi świeckimi (por. DPZK 56). Jedność komunii kościelnej istnieje w szczególności w ramach diecezji. „Wszyscy prezbiterzy, ustanowieni przez święcenia w stanie kapłańskim, są związani z sobą najściślejszym braterstwem sakramentalnym; szczególnie zaś w diecezji, której służbie są oddani pod zwierzchnictwem własnego biskupa, tworzą jeden zespół prezbiterów” (DK 8). Na mocy przynależności do określonego „prezbiterium” prezbiter jest przydzielony do służby Kościoła partykularnego, którego zasadą i podstawą jedności jest biskup, mający nad nim władzę zwyczajną, własną i bezpośrednią, konieczną do wypełniania jego urzędu pasterskiego (por. DPZK 62).

Celibat znakiem miłości **27.** Kościół w swoim nauczaniu wyraża niezmienną wolę i przekonanie, że celibat jest cennym darem i dobrem dla niego samego i dla świata. Najgłębszym uzasadnieniem celibatu jest upodobnienie kapłana do Jezusa Chrystusa – Głowy i Oblubieńca Kościoła. „Kościół jako Oblubienica Chrystusa pragnie, aby kapłan miłował go w sposób całkowity i wyłączny, tak jak umiłował go Jezus Chrystus, Głowa i Oblubieniec. Celibat kapłański jest więc darem z siebie w Chrystusie i z Chrystusem dla Jego Kościoła i wyraża posługę kapłana dla Kościoła w Chrystusie i z Chrystusem” (PDV 29).

Prezbiter, włączony sakramentalnie w miłość Chrystusa do Kościoła, poprzez swoje zobowiązanie do celibatu wyraża taką miłość, która staje się płodnym źródłem skuteczności duszpasterskiej. „Przez dziewictwo zaś lub celibat zachowywany ze względu na Królestwo niebieskie, prezbiterzy są poświęceni Chrystusowi z nowych i wyjątkowych powodów, łatwiej niepodzielnym sercem trwają przy Nim i przez Niego poświęcają się służbie Boga i ludzi, sprawniej służą Jego Królestwu i dziełu nadprzyrodzonego odrodzenia i stają się w ten sposób zdalniejszymi do przyjęcia szerszego ojcostwa w Chrystusie” (DK 16).

28. Ubóstwo upodabnia prezbitera do Chrystusa, który będąc bogaty stał się dla nas ubogim, by nas swoim ubóstwem ubogacić (por. 2 Kor 8, 9). Na mocy sakramentalnego upodobnienia do Chrystusa ubóstwo nabiera charakteru ściśle pastoralnego. „Wolność wewnętrzna, którą ubóstwo ewangeliczne chroni i podtrzymuje, sprawia, że kapłan potrafi stanąć u boku biednych, okazać solidarność z ich wysiłkami na rzecz ustanowienia bardziej sprawiedliwego społeczeństwa, być wrażliwszym i lepiej rozumieć i rozróżniać zjawiska związane z ekonomicznym i społecznym aspektem życia, popierać opcję preferencyjną na rzecz ubogich” (PDV 30). Istnieje także prorockie uzasadnienie kapłańskiego ubóstwa: „Prawdziwie ubogi kapłan jest niewątpliwie konkretnym znakiem odcięcia się, odrzucenia, a nie poddania się presji współczesnego świata, który pokłada całą swoją nadzieję w pieniądzu i w bezpieczeństwie materialnym” (PDV 30).

Duch ubóstwa

29. Prezbiterzy uświęcają się, „wypełniając szczerze i niezmordowanie swe obowiązki w Duchu Chrystusowym” (DK 13). Sakrament święceń udziela im łask potrzebnych do godnego i doskonałego wypełnienia powierzonej posługi, co wymaga z ich strony odpowiedzi i współpracy z darami Bożymi. Można więc powiedzieć, że każdy prezbiter jest powołany do stałej formacji na mocy „charyzmatu Bożego” otrzymanego w sakramencie święceń, a przypomnianej przez Apostoła Pawła: „[...] przypominam ci, abyś rozпалиł na nowo charyzmat Boży, który jest w tobie [...]” (2 Tm 1, 6). Formacja stała jest „kontynuacją ogólnego i integralnego procesu ciągłego dojrzewania, polegającego na pogłębianiu każdego wymiaru formacji – ludzkiego, duchowego, intelektualnego i duszpasterskiego – a jednocześnie na umacnianiu wewnętrznej i żywotnej więzi między nimi; punktem wyjścia i odniesienia jest tu miłość pasterska” (PDV 71).

Stać formacja

ZADANIA

- Modlić się za kapłanów **30.** Zarówno sami prezbiterzy, jak i wierni świeccy winni stawać się coraz bardziej świadomi, że bez Chrystusa „nic nie możemy uczynić” (por. J 15, 5). Dlatego też modlitwa za kapłanów jest pierwszym zadaniem wszystkich wiernych w Archidiecezji Poznańskiej. Również kapłani winni modlić się wzajemnie za siebie.
- Dążyć do jedności życia i posługi **31.** Dążenie do świętości jest na mocy chrztu św. obowiązkiem każdego chrześcijanina. Prezbiter ma do niej dążyć z dodatkową motywacją – charakter sakramentalny upodabnia go do Chrystusa-Kapłana, łaska sakramentalna do Chrystusa-Ofiary. Bez ducha ofiary, bez upodobnienia się do Chrystusa-Ofiary, prezbiter nie może być godnym sakramentalnym reprezentantem Chrystusa-Kapłana. W życiu prezbitera powinna istnieć jedność życia duchowego i posługi kapłańskiej. Prezbiter powinien uświęcać się przede wszystkim przez swoją specyficzną posługę kapłańską. Nie dzieje się to jednak automatycznie, a jedynie wtedy, gdy istnieje jego ściśle duchowe zjednoczenie z Chrystusem.
- Rozwijając życie duchowe **32.** Centrum, źródło życia Kościoła, a także duchowości prezbitera powinna stanowić Eucharystia. Kapłan jako szafarz Słowa Bożego powinien rozwijać osobistą zażyłość ze Słowem Bożym. Pomocą w kształtowaniu życia wewnętrznego prezbitera są obowiązkowe: codzienne, wierne odmawianie Liturgii Godzin oraz medytacja, spowiedź św., rekolekcje, dni skupienia, konferencje rejonowe, dni modlitw o świętość kapłańską oraz inne praktyki religijne.
- Rozwijając człowieczeństwo **33.** Prezbiter, jeśli chce być dobrym kapłanem, musi być dobrym człowiekiem o pozytywnych cechach charakteru i cnotach cenionych u każdego człowieka. Brak tych przymiotów może w poważnym stopniu utrudniać mu posługę kapłańską. Wierni oczekują, by prezbiter był człowiekiem otwartym i wrażliwym na ich potrzeby, co nie oznacza wcale spoufalania się z parafianami, zwłaszcza z ludźmi młodymi. Prezbiterzy powinni w sposób szczególny praktykować dobroć serca, cierpliwość, uprzejmość, siłę ducha, umiłowanie sprawiedliwości, zrównoważenie, wierność danemu słowu, stałość wobec dobrowolnie przyjętych zobowiązań itd.
- Dbać o kulturę osobistą **34.** Prezbiter powinien reprezentować wysoki poziom kultury osobistej, przejawiającej się w sposobie zachowania i wypowiedzania się.

Kultura osobista prezbitera ułatwia mu dotarcie do osób pozostających z dala od Kościoła. Powinien także zadbać o swój wygląd i odpowiedni strój duchowny. Wyrazem kultury osobistej jest również dbałość o plebanię i jej otoczenie, co niewątpliwie nie zawsze jest łatwe, także ze względu na coraz większe trudności z pozyskaniem pomocy domowej.

35. Wierni świeccy oczekują mądrych pasterzy, którzy nieustannie pogłębiają swoją wiedzę teologiczną i potrafią rozwiązywać ich dylematy życiowe. Kontynuowanie studiów teologicznych jest potrzebne także po to, by kapłan mógł sumiennie pełnić posługę słowa, głosić je bez błędów, odróżniając je od zwykłych ludzkich opinii, choćby uznanych i rozpowszechnionych. Szczególnie wskazana jest lektura i znajomość dokumentów Stolicy Apostolskiej.

Kontynuować rozwój intelektualny

Oprócz osobistego studium zaleca się studia podyplomowe na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w ramach: studium licencjacko-doktoranckiego, studium pedagogicznego czy studium rodziny. Młodych prezbiterów, którzy nie wybiorą studiów podyplomowych, zobowiązuje się do udziału w spotkaniach wykładowo-warsztatowych w ramach Formacji Stałej Prezbiterów.

36. Prezbiter, choć nie zobowiązuje się do ubóstwa ślubem publicznym, powinien prowadzić życie proste, pozbawione jakichkolwiek oznak próżności i luksusu, używać dóbr z poczuciem odpowiedzialności i umiarkowania oraz być gotowym do dzielenia się tym, co posiada, z potrzebującymi po zabezpieczeniu swojego godnego utrzymania i wypełnieniu wszystkich obowiązków swojego stanu.

Prowadzić proste życie

37. Dla przeżywania otrzymanego daru z miłością i wielkodusznością szczególnie ważne jest, by kapłan od początku swojej formacji seminarystycznej rozumiał teologiczne i duchowe uzasadnienie dyscypliny kościelnej dotyczącej celibatu. W atmosferze rozpowszechnionego obecnie permissywizmu seksualnego, w której celibat nie zawsze znajduje zrozumienie, a prezbiter wsparcie duchowe ze strony otoczenia, jest rzeczą ważną, by kapłani postępowali z należytą roztropnością w kontaktach z osobami, których bliskość może narazić na niebezpieczeństwo ich wierność darowi lub spowodować zgorszenie wiernych.

Być roztropnym w kontaktach

38. Każdego kapłana, zarówno diecezjalnego, jak i zakonnego, na mocy sakramentu święceń łączą z innymi prezbiterami szczególnie

Podtrzymywać więź z innymi kapłanami

więzy apostołskiej miłości, posługi i braterstwa. Wszyscy członkowie prezbiterium Archidiecezji Poznańskiej powinni darzyć się miłością i czcią, niezależnie od wieku i stanowiska.

Wskazane jest kultywowanie dojrzałych i głębokich przyjaźni kapłańskich, które mogą stanowić oparcie w trudnościach i pomoc w posłudze duszpasterskiej.

Szczególna więź braterska powstaje między prezbiterami jednego rocznika święceń. Należy ją podtrzymywać przez zjazdy z okazji rocznicy święceń i innych uroczystości.

Pogłębiać ducha
współpracy między
proboszczami
a wikariuszami

39. Proboszczowie powinni rozwijać życie wspólne ze swoimi wikariuszami, pobudzając ich do gorliwości jako współuczestników troski duszpasterskiej. Wikariusze, ze swej strony, w celu budowania więzi kapłańskiej powinni szanować proboszcza, uznając jego autorytet.

Wspierać
młodych kapłanów

40. Szczególnego braterstwa wymagają prezbiterzy w pierwszych latach po święceniach, wchodzący w pracę duszpasterską, którzy niekiedy boleśnie przeżywają zetknięcie się ideału z rzeczywistością i odczuwają potrzebę wymiany doświadczeń i braterskiego podniesienia na duchu.

Starsi kapłani

41. Kapłanom seniorom ze strony prezbiterium należy się wdzięczność za wierną służbę Chrystusowi i Kościołowi, modlitwy i okazywaną pomoc oraz utwierdzenie w przekonaniu, że mają jeszcze do spełnienia w Kościele ważną rolę przez nieustanną modlitwę, pomoc duszpasterską i dźwiganie codziennego krzyża fizycznego i psychicznego zmęczenia. Należy stworzyć księżom seniorom możliwość zaangażowania duszpasterskiego.

Doceniać samotność
w życiu kapłana

42. Prezbiter powinien traktować samotność jako ważny element swojego życia i szansę na stałą formację duchową i intelektualną. Przyjęta w duchu ofiary i poszukiwana w bliskości Pana, Jezusa Chrystusa, samotność może być okazją do modlitwy i do studiów, a także pomocą w dążeniu do świętości i ludzkiej dojrzałości. Samotność sprzyja również pogłębieniu intelektualnemu poprzez lekturę książek teologicznych, czasopism kościelnych. Prezbiter, który mając czas wolny spędza go stale poza plebanią, ubożeje intelektualnie i duchowo. Nie jest wtedy zdolny do właściwego przeżywania samotności, a także do właściwego spełniania swojej posługi duszpasterskiej.

Niekiedy może dojść do przeżywania samotności jako izolacji psychicznej, będącej często następstwem niezrozumienia, upokorzenia,

oskarżenia lub trudnego charakteru samego prezbitera. W takiej sytuacji potrzebne są prezbiterowi regularne kontakty z Arcybiskupem Poznańskim i z innymi kapłanami, wzajemna współpraca, wspólne i braterskie życie kapłanów, a także przyjaźń i serdeczne kontakty z wiernymi świeckimi, udzielającymi się w parafiach. Wszystko to pomaga przezwyciężyć negatywne skutki samotności, których kapłan może czasem doznawać.

43. Upomnienie braterskie w przypadku ciężkiego grzechu jest obowiązkiem każdego chrześcijanina (por. Mt 18, 15–18). Tym bardziej jest ono obowiązkiem prezbitera wobec współbrata, którego grzech wywołuje zgorszenie we wspólnocie Kościoła lokalnego. Prezbiterzy tolerujący zło moralne konfratrów, zwłaszcza powodujące wielkie zgorszenie, przez swoje milczenie mają udział w ich grzechu. Kierując się dobrem duchowym współbrata prezbiterzy nie powinni zapominać o ewangelicznych etapach tego upomnienia: w cztery oczy, wobec świadka i wobec Kościoła. Ci, którzy pomijają dwa pierwsze etapy upomnienia, nie mają na celu dobra duchowego współbrata i nie zasługują na uznanie. Obowiązek upomnienia braterskiego wobec prezbitera mają także osoby świeckie, których uzasadnione upomnienie prezbitera powinien przyjąć z pokorą i się nawrócić.

Upominać
w przypadku
grzechu

44. W swoim zaangażowaniu duszpasterskim prezbiterzy winni ciągle pamiętać o pierwszeństwie łaski. W przeciwnym wypadku mogliby dojść do przekonania, że rezultaty działalności duszpasterskiej zależą od ich zdolności działania i planowania. Prezbiterzy winni sobie zatem nieustannie przypominać, że bez Chrystusa nic nie mogą uczynić (por. J 15, 5).

Pamiętać
o pierwszeństwie
łaski

45. Stylem określającym charakter zaangażowania duszpasterzy jest miłość pasterska. Określa ona sposób myślenia i działania prezbitera, a także jego sposób odnoszenia się do ludzi. Powinna się ona objawiać przede wszystkim większym otwarciem na zagubionych w wierze.

Kierować się
miłością pasterską

Miłość pasterska powinna skłaniać i pobudzać prezbitera do coraz lepszego poznawania rzeczywistych warunków życia ludzi, do których jest posłany, do poszukiwania właściwszych metod i bardziej przydatnych form sprawowania swej posługi w dzisiejszych czasach. Dlatego też prezbiterzy Archidiecezji Poznańskiej winni prosić Boga w szczerzej modlitwie o wrażliwość na „znaki czasu”, a także o roztropność w ich rozeznaniu oraz interpretowaniu. Rozeznawanie znaków czasu winno mieć także charakter wspólnotowy i dokonywać

się poprzez dyskusje na zebraniach kapłańskich czy spotkaniach formacyjnych.

- Pogłębiać ducha komunii **46.** W obecnych czasach coraz ważniejsze staje się to, by wspólnota powierzona trosce duszpasterskiej prezbitera była rzeczywiście wspólnotą otwartą, by nikt nie czuł się w niej samotny i nie był traktowany z obojętnością. Chodzi o odpowiedzialność, która spoczywa na każdym wiernym, ale w szczególny sposób na prezbiterze, który będąc człowiekiem komunii powinien przyjąć z uznaniem i szacunkiem każdego, kto zbliża się do niego.
- Rozwijać dialog ze świeckimi **47.** W relacjach z wiernymi świeckimi prezbiterzy powinni rozwijać w szczególny sposób poszanowanie osobistej godności, ducha współpracy oraz postawę dialogu. Powinni z jednej strony kształtować u świeckich świadomość przynależności do wspólnoty Kościoła i obowiązku aktywnego uczestnictwa w jej życiu, a z drugiej – korzystać także z doświadczenia świeckich i ich kompetencji w rozpoznawaniu „znaków czasu” (por. DK 9). Rzeczywista współodpowiedzialność wiernych świeckich za wspólnotę parafialną pomoże prezbiterom w ich pracy oraz przyczyni się do ożywienia życia parafialnego.
- Gorliwie pracować **48.** Zachęca się wszystkich prezbiterów, aby w realizację powierzonych im zadań angażowali się z gorliwością i autentycznym oddaniem. Pracy duszpasterskiej nie można bowiem sprowadzać do jałowego aktywizmu, do pracy zawodowej wykonywanej na zlecenie organizacji kościelnej.
- Umacniać więź z prezbiterium **49.** Aby praca duszpasterska była owocna, potrzebna jest coraz większa otwartość, autentyczny dialog i wymiana doświadczeń między duszpasterzami. Wewnątrz wspólnoty kościelnej miłość pasterska kapłana wymaga w sposób szczególny, aby utrzymywał on osobistą więź z prezbiterium zjednoczonym z Arcybiskupem Poznańskim. Dlatego istotne jest kontynuowanie tradycji spotkań biskupów z duszpasterzami, a także regularne omawianie spraw duszpasterskich przez proboszcza z wikariuszami. Ważna jest również otwartość proboszcza na inicjatywę wikariusza. Proboszcz powinien być też gwarantem kontynuacji działań duszpasterskich podejmowanych przez kolejnych wikariuszy.
- Angażować się w pracę w szkole **50.** Szczególnym miejscem pracy duszpasterskiej jest szkoła. Praca ta jest bez wątpienia ważna i potrzebna. Aby jednak stawała się coraz bardziej owocna, konieczne jest odpowiedzialne i gorliwe zaangażo-

wanie duszpasterzy-katechetów, respektujące prawodawstwo szkolne i normy kościelne dotyczące tej posługi. Do pracy katechetycznej nie należy kierować prezbitera, który nie posiada wystarczających zdolności pedagogicznych. W uzasadnionych przypadkach należy podjąć decyzję o zmniejszeniu wymiaru godzin pracy prezbitera w szkole.

51. Prezbyterzy powinni dbać o dobra materialne parafii i dysponować pieniędzmi zgodnie z sumieniem i przepisami diecezjalnymi. Ważne jest także, by inwestycje przeprowadzali w sposób roztropny, po zasięgnięciu opinii Parafialnej Rady Ekonomicznej i uzyskaniu akceptacji ze strony Kurii Metropolitalnej.

Dbać o dobra materialne parafii

52. Zaangażowanie społeczne prezbyterów winno być bardzo rozważne, szczególnie wspieranie różnych inicjatyw społecznych. Wiele roztropności potrzeba także we współpracy ze środowiskami pozakościelnymi oraz mediami, w zgodzie z przepisami Konferencji Episkopatu Polski.

Zaangażować się społecznie

Duże znacznie dla pracy duszpasterskiej ma utrzymywanie poprawnych kontaktów z władzami samorządowymi.

53. Kapłan, na mocy przynależności do określonego prezbyterium, jest przydzielony do służby Kościoła w Archidiecezji Poznańskiej, którego zasadą i podstawą jedności jest Arcybiskup Poznański, mający nad nim władzę zwyczajną, własną i bezpośrednią, konieczną do wypełniania jego urzędu pasterskiego. Zobowiązanie do posłuszeństwa, wynikające z samego sakramentu kapłaństwa, jest wzmocnione przysięgą, jaką prezbyter składa Arcybiskupowi Poznańskiemu w obrzędzie święceń kapłańskich.

Pogłębiać więź z Arcybiskupem

Prezbyterzy, współpracownicy stanu biskupiego, stanowią z Arcybiskupem Poznańskim jedno grono kapłańskie – prezbyterium. Ze względu na udział w kapłaństwie i posłannictwie Chrystusa kapłani powinni szczerze uznawać Arcybiskupa za swego ojca i ze złością okazywać mu posłuszeństwo. Arcybiskup ma natomiast uważać kapłanów, swoich współpracowników, za synów i przyjaciół, podobnie jak Chrystus, który nie nazywa swoich uczniów sługami, lecz przyjaciółmi.

W relacji między Arcybiskupem Poznańskim a prezbyterami powinien panować klimat zaufania i dialogu. Prezbyterzy powinni mieć możliwość bezpośredniego kontaktu z Arcybiskupem oraz szczerzej rozmowy na każdy niepokojący ich temat. W sytuacjach, kiedy spotyka ich krzywda, pomówienie, bezzasadna infamia i odebranie dobrego imienia (także przez środki społecznego przekazu),

powinni mieć oparcie w Arcybiskupie jak w ojcu, a w razie rzeczywistej potrzeby powinni uzyskać od Arcybiskupa odpowiednią pomoc prawną i wsparcie duchowe.

Kształtowaniu dobrych relacji Arcybiskupa Poznańskiego z prezbiterami służy Archidiecezjalna Rada Kapłańska, której zadania omówione są w odrębnym rozdziale dokumentów synodalnych.

Odpowiedzialność pracowników instytucji centralnych

54. Prezbiterzy, będący pracownikami Kurii Metropolitalnej i Metropolitalnego Sądu Duchownego, Arcybiskupiego Seminarium Duchownego, Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Caritas Archidiecezji Poznańskiej, Archiwum Archidiecezjalnego, Muzeum Archidiecezjalnego, Drukarni i Księgarni św. Wojciecha, nie przestają być kapłanami i duszpasterzami. Pełnią rolę najbliższych współpracowników Arcybiskupa Poznańskiego w kształtowaniu i realizacji programów duszpasterskich dla całej diecezji. Ich odpowiedzialność duszpasterska nie jest z tego względu mniejsza niż prezbitera pracującego w parafii. Pracownicy tych instytucji powinni czynnie współpracować z pozostałymi prezbiterami.

Od księży pracujących w instytucjach centralnych Archidiecezji Poznańskiej wymaga się właściwego traktowania petentów, ponieważ rzutuje ono na ich opinię o Kościele. Właściwe traktowanie prezbiterów, załatwiających swoje sprawy w tych instytucjach, winno być dla nich przykładem, jak oni sami winni traktować swoich petentów w biurach parafialnych.

Przeniesienie proboszcza

55. Zmiana placówek duszpasterskich dokonywana przez Arcybiskupa Poznańskiego ma na celu dobro duchowe i materialne wspólnot parafialnych oraz duchowe dobro proboszcza, przy uwzględnieniu uzdolnień naturalnych i charyzmatów prezbitera. Każda zmiana na urządzie proboszcza ma miejsce po uprzednim wysłuchaniu zainteresowanej strony.

Usunięcie prezbitera

56. W przypadku zgorszenia wywołanego grzesznym zachowaniem prezbitera władza duchowna – po zweryfikowaniu tego faktu – aby zapobiec dalszemu zgorszeniu, usuwa prezbitera z danej parafii, stosując odpowiednie sankcje przewidziane w Kodeksie Prawa Kanonicznego.

Nie jest rzeczą wskazaną posyłać na nową parafię prezbitera, nawet w charakterze rezydenta, wobec którego nieskuteczna okazała się terapia uzależnienia alkoholowego. Nie należy jednak pozostawiać go samemu sobie, lecz skutecznie motywować do podjęcia dalszej profesjonalnej terapii.

57. Kapłan, który zachorował, ma prawo do pomocy – i w razie potrzeby – do zorganizowanej opieki. Pierwszą pomoc organizuje dziekan przy pomocy innych prezbiterów dekanatu. Również dziekan informuje Kurię Metropolitalną o zaistniałej sytuacji i ewentualnej potrzebie wsparcia. W takim wypadku włączają się do działania członkowie Braterskiej Opieki Kapłańskiej.

Opiekować się chorymi kapłanami

58. *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów* (DPZK) w trosce o formację duchową, jak też o zdrowie fizyczne i psychiczne prezbiterów, postuluje zakładanie domów dla duchowieństwa. Tam, gdzie taki dom jeszcze nie istnieje, a jest potrzebny, radzi się utworzyć – na poziomie krajowym lub regionalnym – struktury służące fizycznej, psychicznej oraz duchowej odnowie kapłanów znajdujących się w szczególnej potrzebie. Zdarza się, że prezbiterzy przeżywają różne stany duchowe i psychiczne, z którymi nie potrafią sobie poradzić sami ani nawet z pomocą konfratrów. W przypadku poczucia izolacji psychicznej, frustracji, trudności uczuciowych, psychicznego zmęczenia itp. będzie im potrzebna pomoc specjalistów. Może jej udzielić postulowany ośrodek dla prezbiterów.

Potrzeba domu dla duchowieństwa

59. Diakonat istnieje w Kościele od czasów apostoelskich. Dzieje Apostoelskie opisujące życie jerozolimskiej wspólnoty chrześcijan, mówią już o ustanowieniu diakonów. Do ich obowiązków należała troska o potrzebujących. Byli oni również gorliwymi głosicielami Ewangelii, czego przykładem jest św. Szczepan. Przez nałożenie rąk otrzymywali łaskę sakramentalną, by dzięki niej mogli skutecznie pełnić swoje posługiwanie.

Diakoni

Zgodnie z nauczaniem Soboru Watykańskiego II „zadaniem diakona, stosownie do tego, co mu wyznaczy kompetentna władza, jest uroczyste udzielanie chrztu, przechowywanie i rozdzielanie Eucharystii, asystowanie i błogosławienie w imieniu Kościoła związkom małżeńskim, udzielanie Wiatyku umierającym, czytanie wiernym Pisma świętego, nauczanie i napominanie ludu, przewodniczenie nabożeństwu i modlitwie wiernych, sprawowanie sakramentaliów, przewodniczenie obrzędowi żałobnemu i pogrzebowemu. Poświęcając się powinnościom miłości i posługi, diakon winien mieć w pamięci upomnienie św. Polikarpa «Miłosierni, gorliwi, postępujący drogą prawdy tego Pana, który stał się sługą wszystkich»” (KK 29).

Diakoni uczestniczą więc w specjalny sposób w posłaniu i łasce Chrystusa. Sakrament święceń naznacza ich „charakterem”, którego

nikt nie może usunąć. Charakter ten upodabnia ich do Chrystusa-Sługi (por. KKK 1570).

Święcenia diakonatu udzielane są kandydatom do kapłaństwa po pięcioletnim przygotowaniu, na które składa się formacja w Arcybiskupim Seminarium Duchownym i studia na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Przez święcenia te dokonuje się wprowadzenie do stanu duchownego oraz inkardynacja do Archidiecezji.

W czasie ostatniego, szóstego roku przygotowania do prezbiteratu, diakoni w dalszym ciągu uczestniczą w seminaryjnej formacji i kontynuują studia, a jednocześnie odbywają praktykę duszpasterską i katechetyczną w parafiach. Wypełniając posługę diakona wspierają prezbiterów w pracy parafialnej, a jednocześnie przygotowują się do podjęcia zadań czekających ich po przyjęciu święceń prezbiteratu. Okres praktyki jest nade wszystko czasem przystosowywania się do stylu życia kapłana diecezjalnego i nabywania umiejętności organizowania sobie czasu w warunkach pracy parafialnej. W parze z gorliwością duszpasterską musi iść troska o życie duchowe i zapewnienie odpowiedniego czasu na modlitwę.

Wierni powinni modlić się za diakonów, towarzysząc im w bezpośrednim przygotowaniu do przyjęcia święceń prezbiteratu.

Od 2004 roku istnieje w Polsce możliwość wyświęcania stałych diakonów. Przewiduje to dokument Konferencji Episkopatu Polski, zatwierdzony przez Stolicę Apostolską. Decyzje w tej sprawie podejmują biskupi diecezjalni. W Archidiecezji Poznańskiej nie ma dotąd stałych diakonów, natomiast w zanoszeniu Komunii św. chorym wspierają kapłanów nadzwyczajni szafarze.

POWOŁANIA

AKTUALNA SYTUACJA

Statystyka
powołań

60. Liczba alumnów przyjętych do Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu na I rok od kilku lat utrzymuje się na stałym poziomie około 28–32 osób, z wyjątkiem roku 2005, kiedy to przyjęto 40 kleryków. W tym samym czasie liczba alumnów na wszystkich rocznikach wynosiła: 142 w 2002 roku; 143 w 2003 roku; 141 w 2004 roku; 144 w 2005 roku; 129 w roku 2006, 129 w roku 2007. Z taką

liczbą kleryków Archidiecezja Poznańska zajmuje jedno z ostatnich miejsc wśród wszystkich diecezji w Polsce w statystyce według ilości wiernych przypadających na jednego kleryka, tj. około 10 500–11 000 wiernych (por. Krajowe Duszpasterstwo Powołań, *Statystyka powołań kapłańskich i zakonnych w Kościele Katolickim w Polsce w roku 2004*, s. 3). Zdecydowana większość kleryków w Archidiecezji Poznańskiej wywodzi się ze środowisk miejskich (ok. 78%).

Trudno jest zgromadzić dane dotyczące liczby powołań do zgromadzeń męskich i żeńskich w Archidiecezji Poznańskiej. Z informacji zebranych przez Krajowe Duszpasterstwo Powołań wynika, że liczba wszystkich alumnów seminariów zakonnych w Polsce w minionym roku znacznie wzrosła: 2204 w 2002 roku; 2054 w 2003 roku; 2634 w roku 2004 (por. Krajowe Duszpasterstwo Powołań, *Statystyka powołań kapłańskich i zakonnych w Kościele Katolickim w Polsce w roku 2004*, s. 9). Brakuje również dokładnych danych na temat liczby żeńskich powołań zakonnych w Archidiecezji Poznańskiej. Od kilku lat obserwuje się znaczny kryzys powołań żeńskich w skali całego kraju, choć nie dotyczy on w równym stopniu wszystkich zgromadzeń. Liczba postulantek i nowicjuszek w ciągu ostatnich lat znacznie się zmniejszyła: 1077 postulantek w roku 1997; 587 postulantek w roku 2002 (por. „Biuletyn Konferencji Wyższych Przełożonych Żeńskich Zgromadzeń Zakonnych” 19 [2003], s. 83). Kryzys ten dotyczy również Archidiecezji Poznańskiej.

Tak więc liczba powołań do życia kapłańskiego i zakonnego, choć w zasadzie utrzymuje się na stałym poziomie, to jednak nie odpowiada potrzebom Kościoła.

61. Badania przeprowadzone na terenie Archidiecezji Poznańskiej przez Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC wskazują na wyższy aniżeli średnio w Polsce udział wiernych w praktykach religijnych. Podobnie wyższa niż w badaniach ogólnopolskich jest aprobata wiernych Archidiecezji Poznańskiej dla Dekalogu. Obserwuje się jednak znaczny procent osób negujących chrześcijańskie wskazania dotyczące m.in. życia małżeńskiego i katolickiej etyki seksualnej (por. *Postawy społeczno-religijne archidiecezjan poznańskich*, s. 33–73). Rodzi się więc wątpliwość dotycząca harmonii pomiędzy życiem religijnym a postawami moralnymi. Zdarza się, iż głównym motywem spełniania praktyk religijnych czy też zaangażowania w sprawy wiary i Kościoła jest poczucie obowiązku bądź też przyjęty w społeczeństwie model życia, co nie sprzyja wzrostowi liczby i jakości powołań.

Niewystarczające
świadectwo wiary

Kryzys rodziny **62.** Mimo że zdecydowana większość wiernych deklaruje konieczność zawarcia sakramentalnego związku małżeńskiego, to jednak często są to związki nietrwałe. Daje się również zauważyć upowszechnianie tzw. wolnych związków. W konsekwencji coraz więcej kobiet wychowuje dzieci samotnie, bez udziału ojca. Można więc mówić o widocznym kryzysie ojcostwa. Na rozluźnienie więzi rodzinnych wpływ ma również praca zawodowa obojga rodziców, wymagająca dużego zaangażowania czasowego. Osobny, także bardzo poważny problem stanowią rodziny dysfunkcyjne (alkoholizm, bezrobocie itp.). Sytuacje w rodzinach mają z pewnością wpływ na liczbę powołań.

Konsumpcyjny styl życia **63.** Nasz region należy do bardziej rozwiniętych rejonów Polski, stąd średni poziom zamożności mieszkańców Archidiecezji Poznańskiej jest jednym z wyższych w Polsce. Niestety, ma to negatywny wpływ na wyznawaną hierarchię wartości. Zauważa się bowiem coraz powszechniej przyjmowanie konsumpcyjnego stylu życia. Często można więc przekonać się o prawdziwości słów Jana Pawła II, który w czasie pielgrzymki do Łagiewnik w 2002 roku mówił: „Odrzucając Boże prawa i zasady moralne, otwarcie występuje się przeciw rodzinie. Na wiele sposobów usiłuje się zagłuszyć głos Boga w ludzkich sercach, a Jego samego uczynić «wielkim nieobecny» w kulturze i społecznej świadomości narodów” (Jan Paweł II, *Bądźcie świadkami Bożego miłosierdzia*. Homilia wygłoszona w czasie Mszy św. beatyfikacyjnej na Błoniach Krakowskich w dniu 18 sierpnia 2002 roku). Pogoń za pieniądzem, rozpad rodziny, wypaczenie prawdziwego sensu ludzkiej płciowości, niezrozumienie wartości dziewictwa, „prześiąknięta sekularyzmem wizja życia i przeznaczenia człowieka” (PDV 7), relatywizm moralny, bezrobocie itp. utrudniają rozbudzenie w społeczeństwie potrzeby poszukiwania wartości wyższych. Postawie konsumpcyjnej sprzyja również niski poziom moralny i kulturalny promowany przez środki masowego przekazu oraz powszechny upadek czytelnictwa i zanik zainteresowania kulturą. Swoich zadań wychowawczych zdaje się nie spełniać w sposób wystarczający również szkoła. Młodzieży oferuje się wprawdzie bardzo wiele form spędzania wolnego czasu, najczęściej jednak na niskim poziomie kulturalnym, a często także moralnym, stąd zagrożenie m.in. narkomanią, alkoholizmem, pornografią.

W związku z upadkiem wielu autorytetów, także w rodzinie, obserwuje się wśród młodzieży silne pragnienie akceptacji i strach przed odrzuceniem. Dlatego też duży wpływ na kształtowanie postaw jednostek mają grupy koleżeńskie.

- 64.** Osobnym zagadnieniem jest problem wykształcenia. W małych miejscowościach, szczególnie na wsiach, niewielu młodych ludzi podejmuje naukę w liceach ogólnokształcących i innych szkołach średnich. Przyczyną jest brak pieniędzy, a czasem także brak motywacji. Tymczasem bez wykształcenia średniego nie mogą oni podjąć formacji w seminariach duchownych, które mają status szkół wyższych. Problem kształcenia młodzieży
- 65.** Katecheza prowadzona w szkole przyczyniła się do rozluźnienia więzi części młodzieży ze środowiskiem parafialnym. W niektórych parafiach z bardzo różnych powodów wiele do życzenia pozostawia poziom duszpasterstwa młodzieżowego. Osobne zagadnienie stanowią przypadki niewłaściwej postawy duchownych tak diecezjalnych, jak zakonnych, którzy stają się antyświadkami wierności powołaniu kapłańskiemu i zakonnemu. Niedomagania
- W niektórych parafiach obserwuje się brak współpracy między duszpasterzami młodzieży i wspólnotami zakonnymi na terenie parafii.
- To wszystko sprawia, że młodzieży trudniej jest odpowiedzieć pozytywnie na głos Boga wzywający do kapłaństwa i życia konsekrowanego.
- 66.** Troska o nowe powołania jest jednym z najważniejszych zadań Arcybiskupa Poznańskiego. Z jego mandatu na terenie Archidiecezji Poznańskiej działalność powołaniowa prowadzona jest przez: Referat Powołaniowy Kurii Metropolitalnej w Poznaniu; Archidiecezjalną Radę Duszpasterstwa Powołań; duszpasterstwo parafialne; Dzieła Powołaniowe Wspólnot Zakonnych Męskich i Żeńskich; Arcybiskupie Seminarium Duchowne; Towarzystwo Przyjaciół Arcybiskupiego Seminarium Duchownego. Działalność powołaniowa
- 67.** Referat Powołaniowy został powołany do istnienia w ramach Wydziału Duszpasterstw: Ogólnego i Specjalistycznych Kurii Metropolitalnej w Poznaniu. Działalność powołaniową prowadzi on poprzez Archidiecezjalną Radę Duszpasterstwa Powołań. Referat Powołaniowy Kurii Metropolitalnej w Poznaniu
- 68.** Za koordynowanie działalności powołaniowej na poziomie Archidiecezji odpowiada Archidiecezjalna Rada Duszpasterstwa Powołań, która jest włączona w struktury Krajowego Duszpasterstwa Powołań. Archidiecezjalna Rada Duszpasterstwa Powołań
- ARDP opracowuje program corocznego Tygodnia Modlitw o Powołania do Kapłaństwa i Życia Konsekrowanego i koordynuje jego przebieg. Ponadto organizuje pielgrzymkę rodzin osób powołanych i wspierających powołania na Jasną Górę. Swoje założenia statutowe

ARDP realizuje także we współpracy z Archidiecezjalnym Duszpasterstwem Młodzieży, z Referatem Katechetycznym Kurii Metropolitalnej, promując tematykę powołaniową, przygotowując odpowiednie konferencje itp.

Duszpasterstwo
powołaniowe
w parafiach

69. Budzeniu powołań do kapłaństwa i życia konsekrowanego w parafiach służy przede wszystkim Tydzień Modlitw o Powołania do Kapłaństwa i Życia Konsekrowanego. Proboszczowie większości parafii zapraszają wówczas kleryków z Arcybiskupiego Seminarium Duchownego czy też przedstawicieli zgromadzeń zakonnych, umożliwiając im spotkania z młodzieżą szczególnie zaangażowaną w działalność duszpasterską (ministranci, schola). Często wysyłają również przedstawicieli młodzieży, przede wszystkim ministrantów, na rekolekcje i dni skupienia organizowane przez Arcybiskupie Seminarium Duchowne lub przez Archidiecezjalne Duszpasterstwo Służby Liturgicznej. Ponadto w czasie Mszy św., szczególnie w Modlitwie Wiernych, czy też w czasie Nowenny do Matki Bożej Nieustającej Pomocy lub do Ducha Świętego duszpasterze wraz ze zgromadzonymi wierzniymi modlą się o nowe i święte powołania kapłańskie oraz o wytrwanie w powołaniu. Szczególnym dniem modlitw o powołania w wielu parafiach jest każdy pierwszy czwartek miesiąca, czasem pierwsza sobota bądź pierwsza niedziela miesiąca. Również październikowe nabożeństwa różańcowe są często ofiarowane w tej intencji. Wielu opiekunów ministrantów uwrażliwia chłopców na powołanie kapłańskie, organizując spotkania tematyczne, redagując gazetki ściennie, wprowadzając modlitwę o powołania do modlitwy dziękczynnej po każdej Mszy św.

Podsumowując, należy stwierdzić, że środowisko duszpasterzy czuje się odpowiedzialne za budzenie powołań i stwarza wiele okazji do modlitwy w tej intencji, jak i do pogłębienia wiedzy i świadomości parafian.

Działalność
powołaniowa
instytutów życia
konsekrowanego

70. Każde zgromadzenie zakonne męskie i żeńskie działające na terenie Archidiecezji Poznańskiej troszczy się o nabór nowych kandydatów. Z tego względu wspólnoty te delegują swoich odpowiednio przygotowanych przedstawicieli do prowadzenia działalności powołaniowej. W niektórych przypadkach zgromadzenia powołują całe zespoły odpowiedzialne za dzieło powołań. Na szczeblu diecezjalnym ważnym wydarzeniem powołaniowym są doroczne spotkania modlitewne przedstawicieli zakonów męskich i żeńskich na Świętej Górze w Gostyniu oraz obchody Dnia Życia Konsekrowanego (2 lutego)

w katedrze poznańskiej, pod przewodnictwem Arcybiskupa Poznańskiego.

W ramach duszpasterstwa powołań poszczególne instytuty organizują w swoich domach rekolekcje oraz dni skupienia dla młodzieży. Niektóre zgromadzenia zapraszają systematycznie w ciągu roku młodzież na różnego rodzaju spotkania tematyczne, podczas których przybliżają ich uczestnikom swój charyzmat. Wiele zgromadzeń czynnie uczestniczy w prowadzeniu wielkopostnych rekolekcji dla dzieci i młodzieży. Ich przedstawiciele odwiedzają również parafie Archidiecezji, gdzie wygłaszają prelekcje na temat charyzmatu zgromadzenia, stwarzają okazje do indywidualnych rozmów. Ważnym elementem pracy powołaniowej jest prowadzenie korespondencji z młodzieżą zainteresowaną pracą zgromadzenia. Ponadto wydawane są różnego rodzaju publikacje, które w sposób przystępny, w profesjonalnie przygotowanej szacie graficznej, prezentują działalność zgromadzenia czy też zakonu, informując jednocześnie o prowadzonej działalności powołaniowej i możliwości kontaktu z przedstawicielem wspólnoty.

Wreszcie, co najbardziej istotne, wspólnoty proszą o nowe powołania w codziennych modlitwach. Ponadto przynajmniej raz w tygodniu organizują dzień modlitw i adorację Najświętszego Sakramentu w tej intencji. Członkowie wspólnot są też zobowiązani do ofiarowania praktyk ascetycznych (np. postu) w intencji nowych powołań.

71. Pierwszorzędnym celem działalności Arcybiskupiego Seminarium Duchownego jest jak najlepsze przygotowanie kleryków do podjęcia posługi kapłańskiej. Jednym z elementów tej działalności jest udział w duszpasterstwie powołaniowym. Wyrazem troski o nowe powołania jest przede wszystkim modlitwa. Ponadto każdego roku w czasie wakacji letnich oraz ferii zimowych grupa kleryków wraz z jednym z moderatorów przeprowadza tzw. rekolekcje powołaniowe dla młodzieży męskiej. Większą popularnością cieszą się rekolekcje zimowe, w których uczestniczy co roku około 90 młodych ludzi. Oprócz tego prowadzony jest program umożliwiający uczestniczenie młodzieży męskiej w życiu seminaryjnym w wybrane dni w ciągu roku formacyjnego. Opiekę nad uczestnikami tych spotkań roztaczają moderatorzy oraz klerycy z grupy powołaniowej. Arcybiskupie Seminarium Duchowne wydaje również plakaty powołaniowe oraz odpowiednie informatory i kalendarze kieszonkowe.

W czasie pobytu kleryków w parafiach z okazji Tygodnia Modlitw o Powołania do Kapłaństwa i Życia Konsekrowanego czy też w tzw. niedziele pomocy dla Seminarium wygłaszają oni pogadanki o tematyce

Działalność
powołaniowa
Arcybiskupiego
Seminarium
Duchownego

powołaniowej, prowadzą spotkania i rozmowy z ministrantami oraz młodzieżą parafii. Również udział kleryków w różnych wakacyjnych formach działalności duszpasterskiej Archidiecezji, jak rekolekcje Służby Liturgicznej, Ruchu Światło-Życie, Pomocników Matki Kościoła, Poznańska Piesza Pielgrzymka na Jasną Górę, tzw. wakacje z Panem Bogiem, organizowane przez poszczególne parafie oraz Caritas Archidiecezji Poznańskiej, ma zawsze wydźwięk powołaniowy.

Działalność o charakterze powołaniowym prowadzona jest także w opracowywanym i wydawanym przez kleryków „Biuletynie Towarzystwa Przyjaciół Arcybiskupiego Seminarium Duchownego” oraz na jego stronie internetowej.

Towarzystwo
Przyjaciół
Arcybiskupiego
Seminarium
Duchownego
w Poznaniu

72. Celem działalności Towarzystwa Przyjaciół Arcybiskupiego Seminarium Duchownego, powołanego do istnienia przez Arcybiskupa Poznańskiego w dniu 8 grudnia 2003 roku, jest przede wszystkim otoczenie modlitwą kleryków i moderatorów. Członkowie TPASD przyczyniają się do umocnienia kleryków w powołaniu do kapłaństwa poprzez codzienną modlitwę w wyznaczonej intencji, a także przez ofiarowaną w intencjach kleryków i moderatorów Komunię św. w pierwszy czwartek miesiąca. Członkowie TPASD są również zaproszeni od ofiarowania w intencji Arcybiskupiego Seminarium Duchownego swego cierpienia czy umartwień. Ponadto powinni oni stwarzać wokół Arcybiskupiego Seminarium Duchownego dobrą atmosferę, która będzie sprzyjała budzeniu nowych powołań. Ze swojej strony wspólnota seminaryjna każdego dnia modli się za TPASD, a w każdy pierwszy czwartek miesiąca ofiarowuje Mszę św.

NAUCZANIE KOŚCIOŁA

Potrzeba powołań

73. Zmartwychwstały Chrystus posłał Apostołów na cały świat, nakazując im głoszenie Ewangelii i udzielanie sakramentów świętych (Mt 28, 19). To Chrystusowe wezwanie realizowane przez Jego uczniów, czasem za cenę męczeńskiej krwi, przyniosło wiele wspaniałych owoców. Dzisiaj świat, stając po raz kolejny na rozdrożach, potrzebuje Słowa Bożego, potrzebuje Bożej obecności, potrzebuje głosicieli Ewangelii i szafarzy sakramentów, potrzebuje świętych i dobrze przygotowanych do swoich zadań kapłanów. Nie mniej istotną rolę mają do spełnienia osoby konsekrowane. Ich życie, będące naśladowaniem Chrystusa dziewiczego, ubogiego i posłusznego Ojcu, jest

obecne w dziejach Kościoła niemal od początku jego istnienia i należy, w sposób organiczny i nienaruszalny, do jego życia, świętości i misji (por. LG 44). Świadczenie życia osób konsekrowanych, oddających w służbie Królestwu nie tylko jakąś część swego czasu, ale całe życie (por. Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*, 19 maja 2002, 34), jest dzisiejszemu, często zagubionemu światu, niezmiernie potrzebne.

74. Powołanie do kapłaństwa i do życia konsekrowanego jest zawsze darem samego Boga. To On i tylko On może skierować do wybranych kobiet i mężczyzn słowo, które jest zaproszeniem do oddania Mu swego życia w sposób całkowity i bezwarunkowy. Świadomość powołania jako daru łaski wyraził prorok Jeremiasz w słowach: „Pan skierował do mnie następujące słowo: «Zanim ukształtowałem cię w łonie matki, znałem cię, nim przyszedłeś na świat, poświęciłem cię, prorokiem dla narodów ustanowiłem cię»” (Jer 1, 4–5). Wskazuje też na to bardzo wyraźnie sam Jezus mówiąc do swoich uczniów: „Nie wyście Mnie wybrali, ale Ja was wybrałem [...]” (J 15, 16). W każdym więc powołaniu człowieka objawia się prymat łaski (por. PDV 36; VC 41). Akt powołania, który jest zawsze wyrazem Bożej miłości do człowieka, nie niesie w sobie żadnych znamion zniewolenia. Człowiek w sposób całkowicie wolny odpowiada na Boże wezwanie. Na tę zapraszającą miłość Bożą człowiek odpowiada ufną miłością, zawierając całkowicie Bogu jako swemu Panu oraz powierzając Mu swoje życie. Warto przypatrzeć się powołaniu Dwunastu przez Jezusa. Ewangelista Marek zapisał, że Jezus „[...] wszedł na górę i przywołał do siebie tych, których sam chciał, a oni przyszli do Niego” (Mk 3, 13). Inicjatywa powołania wychodzi od Jezusa – jest to dar łaski. Przyjęcie wezwania dokonuje się w postawie wolności: „a oni przyszli do Niego”. Bóg powołując człowieka, zawsze oczekuje dobrowolnej odpowiedzi (por. PDV 36). Odpowiedź człowieka jest pójściem za głosem Bożym wzywającym do „egzystencji na wzór Chrystusa”, która nie jest możliwa bez szczególnego daru Ducha Świętego (por. VC 14).

Daru powołania nikt nie może wziąć sobie sam: „A nikt sam sobie nie bierze tej godności, lecz tylko ten, kto jest powołany przez Boga jak Aaron” (Hbr 5, 4). Kandydaci do życia kapłańskiego i konsekrowanego muszą się wykazać odpowiednimi przymiotami. Posiadanie tych przymiotów, „połączone z wewnętrznym przekonaniem o wezwaniu przez Boga, jest znakiem powołania do kapłaństwa” (Konferencja Episkopatu Polski, *Ratio institutionis sacerdotalis pro Polonia. Zasady formacji*

kapłańskiej w Polsce, 26 sierpnia 1999 r., Częstochowa 1999, 68), jak również życia zakonnego. „Zbadanie owych zdolności i powołania danego kandydata oraz uznanie samego powołania należy do biskupa” lub wyższego przełożonego zakonnego (por. PDV 35; DFK 2).

Odpowiedzialność
Kościoła za
powołania

75. Chociaż powołanie do kapłaństwa i życia konsekrowanego jest darem łaski Bożej, to jednak sam Chrystus zachęca wiernych do troski o nowe i święte powołania kapłańskie. Ewangeliczne słowa Zbawiciela: „«Żniwo wprawdzie wielkie, ale robotników mało. Proście Pana żniwa, żeby wyprawił robotników na swoje żniwo»” (Mt 9, 37–38; por. Łk 10, 2), uświadamiają wszystkim członkom Kościoła ich odpowiedzialność za dzieło budzenia powołań. Cała społeczność wierzących winna swoim ewangelicznym sposobem życia tak promieniować, by młodzi ludzie mogli w głębi swego serca usłyszeć głos wołającego ich Boga.

Rola biskupa

76. Pierwszym odpowiedzialnym za duszpasterstwo powołaniowe jest biskup diecezjalny. Ma on promować „kulturę powołaniową” (PG 54), a jego pasterskie posługiwanie winno zmierzać do stworzenia takich warunków, by młodzi ludzie mogli pogłębiać życie duchowe i odpowiedzialnie rozeznąć swoje powołanie (por. DB 15; KPK 223; PDV 41; Konferencja Episkopatu Polski, *Ratio institutionis sacerdotalis pro Polonia. Zasady formacji kapłańskiej w Polsce*, 26 sierpnia 1999 r., 27).

Zadania
prezbiterium i osób
konsekrowanych

77. W dziele budzenia powołań do życia kapłańskiego i zakonnego biskup winien być wspierany przez wszystkich prezbiterów oraz kompetentne osoby, które potrafią z entuzjazmem przekazywać młodym ludziom miłość do Jezusa (por. PG 54). To prezbiterzy w powierzonych sobie parafiach budują atmosferę sprzyjającą budzeniu nowych powołań. „Niech prezbiterom bardzo leży na sercu, by przez posługę słowa i świadectwo własnego życia, jasno okazującego ducha służby i prawdziwej radości paschalnej, uprzytomnić wiernym godność i niezbędność kapłaństwa” (PO 11). Dzięki działalności duszpasterzy i ich owocnej współpracy z wiernymi świeckimi, wspólnoty parafialne, przez swoje rozwinięte życie duszpasterskie, stają się wspólnym środowiskiem wspomagającym młodych ludzi w rozeznawaniu życiowego powołania (por. Kongregacja ds. Wychowania Katolickiego, Papieskie Dzieło Powołań Kapłańskich, *In verbo tuo...* Dokument końcowy Kongresu poświęconego powołaniom do kapłaństwa i życia konsekrowanego w Europie, Watykan 5–10 maja 1997, 26a). Najbardziej owocne dla budzenia powołań jest świadectwo życia kapłanów

i przedstawicieli wspólnot zakonnych. Ich gorliwe, pokorne życie, pełne apostołskiego zapału, wierne charyzmatowi wspólnoty, prowadzone w duchu autentycznie pogodnej służby Bogu i bliźnim, najmocniej pociąga młodych ludzi do pozytywnej odpowiedzi na Boże wezwanie (por. DFK 2).

78. Szczególną rolę w dziele budzenia i rozwoju powołań odgrywają rodziny chrześcijańskie, które przez swoje codzienne życie z wiary, spełniają rolę „pierwszego seminarium”. To w rodzinie młodzi przeżywają pierwsze doświadczenia ewangelicznych wartości, miłości ofiarującej się Bogu i innym (por. DFK 2). Jan Paweł II zachęca rodziców chrześcijańskich do postawy głębokiej wdzięczności za powołanie ich dziecka do wyłącznej służby Bogu (por. VC 107).

„Pierwsze seminarium”

79. Nie bez znaczenia dla młodego człowieka poszukującego swego miejsca w świecie jest również atmosfera w środowisku szkolnym, a zwłaszcza postawa nauczycieli i katechetów. Powinni oni otoczyć powierzone im dziewczęta i chłopców troskliwą opieką, tak by nie tylko zyskali dobre przygotowanie intelektualne do dalszych studiów, ale by umieli okryć swoje powołanie, którym Bóg ich obdarza, i chętnie za nim pójść (por. DFK 2).

Środowisko szkolne

ZADANIA

80. Należy pogłębiać poczucie odpowiedzialności wszystkich wierzących, duchownych i świeckich za formację chrześcijańską młodego pokolenia. Wszyscy członkowie wspólnot parafialnych powinni, w imię odpowiedzialności za przyszłość Kościoła, tworzyć swoją chrześcijańską postawą atmosferę, w której możliwe będzie rozeznanie przez młodych Bożej woli i odważne pójście za głosem Bożego powołania.

Modlić się o powołania

Szczególnym wyrazem poczucia odpowiedzialności za budzenie powołań jest modlitwa oraz ofiarowanie w tej intencji różnego rodzaju umartwień. Toteż należy wykorzystać istniejące już nabożeństwa, nadając im odpowiednią oprawę, oraz zachęcać wiernych do częstej indywidualnej modlitwy o powołania.

81. Bardzo ważne jest kształtowanie chrześcijańskiego modelu rodziny. Pomocą może tu służyć odpowiednio przygotowana i dobrze

Kształtować model rodziny

prowadzona katecheza dorosłych. Tylko ludzie odpowiedzialni, zdolni do ofiary, głęboko wierzący mogą tworzyć rodziny, w których będą wzrastały powołania do kapłaństwa i życia konsekrowanego. Rodzice powinni zawsze uszanować decyzję dziecka o podjęciu drogi służby Bożej. Niech tę decyzję nie tylko uszanują, ale i delikatnie wspierają, nie wywierając żadnego nacisku.

Budzić odpowiedzialność kapłanów, osób konsekrowanych i katechetów

82. Wielką odpowiedzialność za dzieło budzenia powołań ponoszą kapłani i osoby konsekrowane. Jedni i drugie muszą pogłębiać w sobie świadomość, że świadectwo ich życia ma ogromne znaczenie dla działalności powołaniowej. Powinni zatem wieść życie zgodne z duchem Ewangelii, naznaczone duchem całkowitego oddania się na ofiarną służbę Chrystusowi i wspólnocie Kościoła.

W swojej działalności duszpasterskiej i sposobie bycia tak kapłani, jak i osoby konsekrowane powinny być otwarte na młodzież. Wspólna modlitwa, prowadzone rozmowy, spędzony razem czas pozwalają na lepsze poznanie życia kapłańskiego i zakonnego.

Kapłani oraz katecheci, świadomi wagi głoszonej przez nich „Ewangelii powołań” (PDV 39), powinni w swoim nauczaniu systematycznie podejmować temat tajemnicy powołania. Głoszone słowo powinno dopomóc powołanym „w udzieleniu odpowiedzi dobrowolnej, ale uległej i wielkodusznej, która pozwala działać łasce powołania” (VC 64).

Rozwijać duszpasterstwo młodzieży

83. Trzeba otoczyć opieką wszelkie formy parafialnego duszpasterstwa młodzieży, szczególnie służby liturgicznej. To wśród ministrantów i lektorów budzi się najwięcej powołań do kapłaństwa. Nie mniejszą wagę należy przywiązywać do prowadzenia innych grup, jak: Ruch Światło-Życie, Ruch Czystych Serc, Pomocnicy Matki Kościoła, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, schole parafialne i inne. W programie działalności tych grup powinny znaleźć się spotkania o tematyce powołaniowej, by uświadomić młodym ludziom możliwość pójścia przez życie także drogą kapłaństwa i życia konsekrowanego.

Tematyka powołaniowa powinna pojawić się również w programach działalności duszpasterstw akademickich. W ostatnich latach obserwuje się bowiem wzrost liczby powołań spośród studentów i absolwentów wyższych uczelni.

Wykorzystać uroczystości parafialne

84. Okazją do szerzenia tematyki powołaniowej powinny stać się uroczystości parafialne, takie jak: odpust, wizytacje biskupa, bierzmowanie młodzieży, prymicje, jubileusze kapłańskie i zakonne.

- 85.** Prezbiterzy powinni otoczyć duchową opieką osoby, które przejawiają pewne predyspozycje do życia kapłańskiego i zakonnego (por. VC 64). Opieka duchowa będzie wyrażała się przez rozmowy, kierownictwo duchowe, podanie odpowiedniej lektury duchowej, wskazanie możliwości kontaktu z Arcybiskupim Seminarium Duchownym bądź z zakonem. Wszystkie te działania mają na celu towarzyszenie młodzieży i jej formowanie, tak aby mogła w sposób odpowiedzialny rozpoznać swoją życiową drogę (por. Kongregacja ds. Wychowania Katolickiego, Papieskie Dzieło Powołań Kapłańskich, *In verbo tuo...*, 32–37).
- Rozwijać kierownictwo duchowe
- 86.** Duchowni i wierni świeccy powinni wspomagać Archidiecezjalną Radę Duszpasterstwa Powołań w realizacji jej zadań statutowych, do których należą: przygotowanie przebiegu Tygodnia Modlitw o Powołania do Kapłaństwa i Życia Konsekwowanego z udziałem przedstawicieli Arcybiskupiego Seminarium Duchownego i wspólnot zakonnych; przygotowywanie rocznego programu działalności duszpasterstwa powołań; promowanie apostołstwa modlitwy o dobre i święte powołania; organizacja konferencji i dni skupienia o tematyce powołaniowej; koordynowanie działalności Ośrodka Informacji Powołaniowej; gromadzenie informacji na temat różnych form działalności powołaniowej; analizowanie sytuacji powołaniowej na terenie Archidiecezji Poznańskiej.
- Wspomagać Archidiecezjalną Radę Duszpasterstwa Powołań
- 87.** W ramach działalności Archidiecezjalnej Rady Duszpasterstwa Powołań należy utworzyć centrum powołaniowe. Jego zadaniem będzie ułatwienie młodym ludziom kontaktu z kompetentnymi osobami (kapłani, przedstawiciele zgromadzeń żeńskich i męskich, osoby świeckie), które poprzez udzielanie odpowiedniej informacji, indywidualną rozmowę pomagałyby w rozeznawaniu życiowego powołania. Centrum takie winno dysponować również kompletną bazą danych na temat działalności powołaniowej seminariów duchownych i wspólnot zakonnych, jak również informacjami o charyzmatkach poszczególnych zakonów, zgromadzeń i instytutów świeckich życia konsekrowanego. Należy również stworzyć tematyczne witryny internetowe.
- Utworzyć centrum powołaniowe
- 88.** Należy zachęcać duchowieństwo Archidiecezji Poznańskiej do propagowania Towarzystwa Przyjaciół Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Poznaniu.
- Promować Towarzystwo Przyjaciół ASD

4. INSTYTUTY ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZENIA ŻYCIA APOSTOLSKIEGO

AKTUALNA SYTUACJA

Święci
i błogosławieni

89. Zakony swoją obecnością zawsze ubogacały Kościół w Archidiecezji Poznańskiej. Dowodem na to jest duża liczba świętych i błogosławionych zakonników i zakonnice, którzy przeszli przez Wielkopolskę. Ten wspaniały szereg osób konsekrowanych rozpoczyna Pięciu Braci Męczenników Polski. Swoją męczeńską śmiercią uświęcili oni początki życia religijnego w Archidiecezji Poznańskiej. Przez kolejne stulecia dołączali do nich inni, a wśród nich, wyniesieni na ołtarze przez Jana Pawła II: św. Urszula Ledóchowska oraz grono błogosławionych: Maria Karłowska, Rafał Chyliński, męczennicy II wojny światowej – ojciec Ludwik Mzyk, brat Józef Zapłata i brat Grzegorz Frąckowiak – oraz siostra Sancja Janina Szymkowiak.

Spojrzenie
na historię

90. Początki życia zakonnego na terenie Archidiecezji Poznańskiej datuje się na XI wiek, kiedy to w Lubiniu powstało opactwo benedyktyńskie. W następnych wiekach pojawili się cystersi, norbertanie, joannici, franciszkanie, dominikanie i jezuici. Liczne też, choć mniej niż męskie, były klasztory żeńskie. Nawet podczas zaborów, gdy działalność większości zakonów była całkowicie zabroniona, działały siostry miłosierdzia, elżbietanki, urszulanki Unii Rzymskiej, a także powstawały nowe zgromadzenia zakonne, takie jak siostr służebniczek czy pasterek i stowarzyszenia życia apostolskiego.

W okresie międzywojennym na terenie Archidiecezji Poznańskiej powołano do istnienia Zgromadzenie Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego. Rozpoczęły też swoją działalność, sprowadzeni przez kardynała Edmunda Dalbora, misjonarze oblaci Maryi Niepokalanej, a także Zgromadzenie Braci Serca Jezusowego. W Poznaniu powstało również Towarzystwo Chrystusowe dla Polonii Zagranicznej, założone przez kardynała Augusta Hlonda.

Po II wojnie światowej liczba zakonów pracujących w Archidiecezji Poznańskiej znacznie wzrosła. Powstał nowy zakon – Zgromadzenie Sióstr Misjonek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej, założone przez ks. Ignacego Posadzego TChr. W ostatnim czasie na teren Archidiecezji Poznańskiej powróciły siostry klawerianki, a swoją działalność rozpoczęły także pijarzy.

91. Na terenie Archidiecezji Poznańskiej działa wiele instytutów życia konsekrowanego oraz stowarzyszeń życia apostołskiego męskich i żeńskich. Wśród 18 instytutów męskich 17 działa na prawie papieskim i 1 na prawie diecezjalnym. Instytuty męskie posiadają 33 domy zakonne i skupiają około 600 członków, w tym 260 kapłanów. Sześć instytutów posiada nowicjaty, a 4 – wyższe seminaria duchowne. W Archidiecezji Poznańskiej istnieje 37 instytutów życia konsekrowanego żeńskich (dwa zakony kontemplacyjne), w tym 36 na prawie papieskim i jedno na prawie diecezjalnym. Instytuty żeńskie posiadają 114 domów zakonnych i skupiają około 1 300 członkiń.

Stan aktualny

Istnieje również 8 żeńskich instytutów świeckich, liczących razem około 50 osób. Zachowują one anonimowość, choć jasnym celem ich działalności jest apostołstwo w społeczeństwie, dążenie do przemiany świata od wewnątrz na podobieństwo ewangelicznego zaczyngu.

92. Z mandatu Arcybiskupa osobom konsekrowanym w Archidiecezji Poznańskiej służy Referat Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostołskiego, działający w ramach Wydziału Personalnego i Administracyjnego Kurii Metropolitalnej.

Referat kurialny

93. W zależności od charyzmatów zakonów, stowarzyszeń i instytutów istnieją różnorodne formy zaangażowania osób konsekrowanych w następujących dziedzinach:

Pola zaangażowania

- a) modlitwa i duchowa ofiara – członkowie wspólnot zakonnych, stowarzyszeń życia apostołskiego i instytutów świeckich przyczyniają się do rozwijania świętości Kościoła, stanowią bowiem duchowe zaplecze, które modlitwą i duchową ofiarą wspomaga i inspiruje jego działalność;
- b) duszpasterstwo – prowadzenie szesnastu parafii oraz diecezjalnego ośrodka rekolekcyjnego w sanktuarium Matki Bożej Świętogórskiej Róży Duchownej w Gostyniu (filipini); głoszenie rekolekcji i misji ludowych, przeprowadzanie rekolekcji dla dzieci i młodzieży oraz różnych grup duszpasterskich; prowadzenie duszpasterstwa specjalistycznego; posługa w konfesjonale (w tym dwa stałe konfesjonały w Poznaniu, gdzie posługę pełnią Zakon Braci Mniejszych – Franciszkanów i Zakon Braci Mniejszych Konwentualnych); udział w różnorodnych komisjach diecezjalnych;
- c) nauczanie i wychowywanie – prowadzenie katechezy w szkołach średnich, gimnazjach, szkołach podstawowych i w przed-

- szkolach; prowadzenie szkół, przedszkoli, ośrodków szkolno-wychowawczych, oratoriów i świetlic;
- d) nauka – praca dydaktyczna w wyższych uczelniach, prowadzenie prac naukowych oraz udział w sympozjach naukowych; na uwagę zasługuje, zorganizowany i prowadzony przez Zakon Braci Bosych NMP z Góry Karmel (karmelicy) w Poznaniu, Instytut Duchowości *Carmelitanum*;
- e) działalność wydawnicza – w ramach misji głoszenia Słowa Bożego osoby konsekrowane podejmują szereg inicjatyw, dzięki którym pragną dotrzeć do ludzkich serc przez słowo pisane; ważną rolę odgrywają tu wydawnictwa: *Pallotinum* prowadzone przez Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego (pallotyń), *Hlondianum* – Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej; *W drodze* – Polskiej Prowincji Dominikanów, oraz *Flos Carmeli* – Zakonu Braci Bosych NMP z Góry Karmel; duże znaczenie ma też dwumiesięcznik „Misyjne Drogi”, wydawany przez Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej;
- f) działalność charytatywna:
- organizowanie i prowadzenie stołówek oraz domów dla bezdomnych (w Poznaniu takie jadłodajnie prowadzą: Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi, Zgromadzenie Sióstr Albertynek Posługujących Ubogim oraz Zgromadzenie Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego; natomiast pod zarządem Księży Pallotyńów prowadzony jest dla bezdomnych w Poznaniu Dom Charytatywny „Przystań”;
 - ochrona życia poczętego (Siostry Matki Bożej Miłosierdzia prowadzą Dom Samotnej Matki w Kiekrzu, Zgromadzenie Sióstr Nazaretanek we współpracy z Caritas Archidiecezji Poznańskiej prowadzi w Lesznie Dom Matki i Dziecka);
 - prowadzenie sierocińców, placówek opiekuńczo-wychowawczych (Zgromadzenie Sióstr Pasterek od Opatrzności Bożej);
 - praca wśród młodzieży z marginesu, praca w szpitalach, hospicjach, domach opieki dla dorosłych, ośrodkach rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych;
 - troska o rodziny wielodzietne, o matki samotnie wychowujące dzieci, a także opieka indywidualna w domach, organizowanie letnich kolonii i innych form wypoczynku;
- g) działalność duszpasterska wśród emigracji polskiej i Polonii świata – prowadzona na wszystkich kontynentach przez wiele zgromadzeń zakonnych, a szczególnie przez Towarzystwo Chrystusowe dla Polonii Zagranicznej oraz przez Zgromadze-

nie Sióstr Misjonarek Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej;

- h) działalność misyjna – prowadzenie misji na różnych kontynentach świata, wspieranie misjonarzy modlitwą i ofiarą, przybliżanie wiernym problematyki misyjnej i prowadzenie kół misyjnych. Ze zgromadzeń zakonnych pracujących na terenie Archidiecezji Poznańskiej najwięcej zakonników działających w krajach misyjnych pochodzi ze Zgromadzenia Słowa Bożego i Zgromadzenia Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej. Z zakonów żeńskich natomiast największą liczbę misjonek ma Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety, Zgromadzenie Sióstr Służebniczek Niepokalanego Poczęcia NMP i Zgromadzenie Sióstr Klawerianek.

Działalność osób konsekrowanych jest znakiem ich żywego udziału w życiu Kościoła w Archidiecezji Poznańskiej. Podkreślić należy, że osoby żyjące w zgromadzeniach żeńskich i męskich, w stowarzyszeniach życia apostołowskiego i instytutach świeckich oraz członkowie pozostałych form życia konsekrowanego (dziewice i wdowy) podejmują w duchu wiary aktualne, często niełatwe wyzwania pojawiające się na terenie Archidiecezji Poznańskiej.

94. Z realizacją ideału ewangelicznego zawsze wiązały się pewne trudności. Występują one także aktualnie, ponieważ społeczeństwo coraz częściej poddaje się wpływom nurtów laicyzujących i liberalizujących, a z takiego właśnie społeczeństwa pochodzą dzisiaj osoby konsekrowane. Stąd we wspólnotach życia konsekrowanego pojawiają się czasem niekorzystne zjawiska, takie jak osłabienie ducha ubóstwa, posłuszeństwa, a także czystości. Mimo wszelkich ludzkich słabości i podejmowanych prób ośmieszania tej formy życia, osoby konsekrowane cieszą się w Archidiecezji Poznańskiej należnym im szacunkiem.

Trudności
w realizacji
charyzmatów

NAUCZANIE KOŚCIOŁA

95. Ślubowane rady ewangeliczne (czystości, ubóstwa i posłuszeństwa) uobecniają tę formę życia, jaką Chrystus wybrał i o której pouczał Apostołów oraz tych (mężczyzn i kobiety), którzy pragnęli Go naśladować. Jezus Chrystus, Bóg-Człowiek, najdoskonalej przeżył swe życie ziemskie w dziewictwie, ubóstwie i posłuszeństwie. Osoby konsekrowane pragną w sposób radykalny upodobnić się do Niego

Naśladowanie
Chrystusa

(por. Mt 19, 12 i 27). Wyznają one, że „Chrystus jest Pierwowzorem, w którym wszelka cnota osiąga doskonałość. Jego sposób życia w czystości, ubóstwie i posłuszeństwie jawi się jako najbardziej radykalna forma życia Ewangelią na tej ziemi, forma – rzecz można – Boska, skoro przyjął ją On sam, Człowiek-Bóg, jako wyraz więzi łączącej Jednorodzonego Syna z Ojcem i Duchem Świętym” (VC 18; por. KPK 599–601).

Naśladowanie życia Chrystusa poprzez praktykę rad ewangelicznych jest również udziałem w misji Chrystusa, tzn. w Jego ofierze krzyżowej, która jest nadobfitą miłością Bożą, rozlewającą się na ten świat (por. VC 24). Ten paschalny wymiar życia konsekrowanego przejawia się w osobistym uświęceniu się osób konsekrowanych oraz w wypełnianiu dzieł, które – zgodnie ze swym charyzmatem – charakteryzują i konkretyzują misję wspólnoty konsekrowanej. Poprzez wymiar paschalny, który znamionuje życie konsekrowane, życie to staje się zarazem znakiem rzeczywistości eschatologicznych. Zapowiada ono „i w pewien sposób uprzedza nadejście przyszłej epoki, kiedy to nastąpi pełnia Królestwa niebieskiego, które już teraz jest obecne w zaślązku i w tajemnicy, i kiedy po zmartwychwstaniu ludzie nie będą się już żenić ani wychodzić za mąż, lecz będą niczym aniołowie Boży (por. Mt 22, 30)” (VC 32; por. KK 5).

Życie konsekrowane jest znakiem Kościoła – Oblubienicy i Matki. Wymiar oblubieniczy podkreśla, że cały Kościół powinien oddawać się w pełni swemu Oblubieńcowi, od którego otrzymuje wszelkie dobro (por. VC 34). Oddanie się Oblubieńcowi dziewiczą miłością sprawia, że Kościół staje się obdarzony niezwykłą płodnością, która wspomaga narodziny i wzrost Bożego życia w sercach osób konsekrowanych. Podobnie jak Maryja, nowa Ewa, otwarła się na przyjęcie Słowa Bożego i stała się Jego Oblubienicą i Matką, a także Matką nowej ludzkości, tak również osoby konsekrowane poprzez swoje oddanie się Chrystusowi są znakiem oblubieniczości i macierzyństwa Kościoła.

Dar dla Kościoła **96.** Życie konsekrowane jest darem Trójcy Świętej dla Kościoła, a także dla poszczególnych wierzących powołanych, uzdalniającym do prowadzenia takiej formy życia przez Boga Ojca za pośrednictwem Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym. Kodeks Prawa Kanonicznego tak je określa: „Życie konsekrowane przez profesję rad ewangelicznych jest trwałą formą życia, w której wierni pod działaniem Ducha Świętego, naśladowując dokładniej Chrystusa, oddają się całkowicie i całkowicie nade wszystko Bogu, ażeby – poświęceni z nowego i szczególnego tytułu dla chwały Boga, budowania Kościoła i zbawienia świata

– osiągnąć doskonałą miłość w służbie Królestwa Bożego i, stawszy się w Kościele wyraźnym znakiem, zapowiadać niebieską chwałę” (KPK 573, § 1).

Dzięki życiu konsekrowanemu Kościół wyraziściej jawi się jako Ciało Chrystusa oraz organiczna komunია obejmująca wielorakie powołania, charyzmaty i posługi (por. KK 4, 12, 13; KDK 32). Dlatego profesja rad ewangelicznych należy do życia i świętości Kościoła (por. KK 44; KPK 574). Stąd też „życie konsekrowane, obecne w Kościele od samego początku, nigdy nie zaniknie jako jego niezbywalny i konstytutywny element, ponieważ wyraża samą jego naturę” (VC 29; por. PC 1).

Dar życia konsekrowanego oraz wierność jego charyzmatowi winny rodzić w osobach konsekrowanych głęboką świadomość eklezjalną i mobilizować do stałego wysiłku, aby żyć „z Kościołem, dla Kościoła i w Kościele”. Jeśli bowiem teologia życia konsekrowanego jest częścią eklezjologii, to tym bardziej życie osoby konsekrowanej jest wyrazem życia kościelnego. Na tym opiera się postawa wiary, miłości i uległości zakonników oraz innych osób konsekrowanych „wobec pasterzy ustanowionych dla kierowania Kościołem, jak również obowiązek włączenia się w życie Kościoła partykularnego i wzbogacania go swoimi specyficznymi darami, *przez* pracę wewnątrz niego i jako jego część, a nie po prostu jako siła uzupełniająca” (Jan Paweł II, *Wierni własnemu charyzmatowi życie we wspólnocie z Kościołami lokalnymi*). Cała zaś „wspólnota Kościoła powinna na nowo odkryć bogactwo prorockiego świadectwa, jakie stanowi życie konsekrowane w różnorodności swych charyzmatów i zadań apostołskich” (KK 46).

97. Osoby konsekrowane stanowią integralną część Kościoła lokalnego, na którego czele stoi biskup diecezjalny, i w nim realizują swoje życiowe powołanie. W związku z tym biskup ma obowiązek troszczyć się o różne formy życia konsekrowanego na terenie diecezji i o ich rozwój: „Do kompetentnej władzy kościelnej należy interpretacja rad ewangelicznych, prawne regulowanie ich praktyki, ustanawianie stałych form takiego życia przez kanoniczną aprobatę, jak również odpowiednia troska, aby instytucje wzrastały i rozwijały się zgodnie z duchem ich założycieli i zdrowych tradycji” (KPK 576). On też koordynuje i określa rodzaje współpracy w działalności apostołskiej osób konsekrowanych z duchowieństwem diecezjalnym. Troszczy się o ducha solidarności między nimi, wzajemne poznanie i likwidowanie ewentualnych napięć.

Więź z biskupem

Osoby konsekrowane powinny okazywać biskupowi cześć i posłuszeństwo ze względu na jego pasterski autorytet w Kościele lokalnym i ze względu na konieczność jedności i zgody w pracy apostołskiej (por. KK 45).

Poszczególne instytucje, zachowując wewnętrzną autonomię w sprawach swoich wspólnot, podlegają biskupowi w działalności apostołskiej i pracy duszpasterskiej.

Kościoły i kaplice zakonne, szkoły (z wyjątkiem wewnętrznych szkół instytutu) oraz wszelkie dzieła religijne i charytatywne powierzone zakonnikom podlegają władzy biskupa diecezjalnego, który ma prawo je wizytować w czasie wizytacji kanonicznej lub, kiedy uzna to za stosowne, osobiście lub przez swego delegata. Zgodnie z przepisami prawa powszechnego i partykularnego tylko biskup diecezjalny udziela kapłanom zakonnym upoważnienia do sprawowania sakramentu pokuty i głoszenia Słowa Bożego na terenie diecezji (por. PSA 10).

ZADANIA

- Umacniać więź z Chrystusem **98.** Osoby konsekrowane, wkraczając w trzecie tysiąclecie, powinny „rozpocząć wszystko na nowo od Chrystusa” (por. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostołskiego, Instrukcja *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*). Była to zawsze podstawowa prawda, a obecnie należy ją sobie jeszcze bardziej uświadomić. Zwiększa się bowiem ilość obowiązków, pracy i kontaktów, a przy tym wszystkim powinna też wzrastać świadomość hierarchii wartości, aby nie zagubić istoty powołania. Chrystus ma stać się centrum i jedynym sensem życia osoby konsekrowanej. Ma to owocować zbudowaniem osobowej relacji z Jezusem, która ujawni się na zewnątrz i będzie świadectwem dla wspólnoty, że Chrystus może naprawdę być obecny w życiu człowieka. A właśnie takiego świadectwa potrzeba dziś szczególnie.
- Pogłębiać ducha modlitwy **99.** Więź osobowa z Jezusem tworzy się i uwidacznia w modlitwie. „Każde powołanie do życia konsekrowanego narodziło się z kontemplacji, z momentów intensywnej komunii i głębokiej przyjaźni z Chrystusem, z piękną, ze światłą, które emanowało z Jego oblicza. [...] Każde powołanie musi ustawicznie dojrzewać w tej intymności z Chrystusem. *Dlatego waszym pierwszym zadaniem – przypomniał Jan Paweł II osobom konsekrowanym – powinna być kontemplacja*”

(Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*, 25). Niech to będzie pochylanie się nad Słowem Bożym, które stanowi pokarm duchowy i w którym najlepiej odkrywamy oblicze Chrystusa.

Synod zaprasza osoby konsekrowane do modlitwy w intencji Archidiecezji Poznańskiej i wszystkich jej aktualnych problemów, spraw publicznych, społecznych i dzieł apostolskich.

Szczególnie cennymi miejscami w Kościele lokalnym są zakony klauzurowe, których wkład w życie Kościoła powszechnego powinien być należycie doceniony, także przez pomoc materialną w ich codziennej egzystencji. Siostry natomiast niech będą zainteresowane życiem diecezji, w której mieszkają.

Komunia Kościoła najpełniej realizuje się w liturgii, stąd radością wszystkich wiernych Archidiecezji Poznańskiej będzie, gdy osoby konsekrowane będą dzielić się darem pogłębionego życia Bożego poprzez gorliwe sprawowanie Eucharystii, adorację Najświętszego Sakramentu i Liturgię Godzin.

100. Świadectwem osobowej więzi z Chrystusem jest również życie według rad ewangelicznych. W czasach dominacji użycia, pseudokultury ciała, kiedy katecheci ciągle spotykają się z twierdzeniem młodzieży, że życie w czystości jest nierealne, a środki społecznego przekazu to przekonanie ugruntowują, osoby konsekrowane, składając ślub czystości, pokazują, że jej zachowanie jest możliwe. Stanowią też wsparcie dla małżonków i osób samotnych, realizujących swoje powołanie w innym stanie życia, zgodnie z Bożymi przykazaniami.

W dobie wszelkiego rodzaju konsumpcjonizmu i pogoni za pieniądzem osoby konsekrowane przez ślub ubóstwa pokazują bliźnim, że Bóg może stać się jedynym bogactwem.

W okresie lekceważenia wszelkiego prawa i autorytetów ślub posłuszeństwa jest przykładem podporządkowania się prawu Bożemu, dla dzieci – przykładem posłuszeństwa rodzicom, dla pracowników – wzorem ułożenia poprawnych stosunków z pracodawcami.

Synod wzywa też zakonnice i zakonników do poszanowania zewnętrznych znaków konsekracji. Spotkanie z osobą ubraną w habit zakonny czasami jest znakiem upragnionym, a innym razem znakiem sprzeciwu, zawsze jednak jest znakiem poruszającym. W przypadku członków instytutów bezhabitowych istotniejsze będzie świadectwo obecności i nieodróżniania się strojem.

Świadczyć życiem
według rad
ewangelicznych

Włączać się
w działalność
duszpasterską

101. Wskazane jest prowadzenie przez osoby konsekrowane w większym niż dotychczas wymiarze warsztatów dla rekolekjonistów parafialnych i szkolnych, poradnictwo w zakresie problematyki dotyczącej sekt, formacja kierowników duchowych. Wszystkie te dziedziny nie są zarezerwowane tylko dla tych placówek, ale powinny one według własnego charyzmatu w nich niejako przewodzić.

Osoby konsekrowane powinny chętnie włączać się w tworzenie ośrodków i szkół modlitwy, zwłaszcza dla osób świeckich. To zadanie należy powierzać osobom dobrze przygotowanym i mającym doświadczenie modlitwy wewnętrznej.

Uczestniczyć
w działalności
charytatywnej

102. Ewangelizacja świata i podejmowanie różnych działań duszpasterskich wypływa z miłości do Chrystusa. Obecnie miłości potrzebują szczególnie najsłabsi. Chrystus staje po stronie ubogich. Sam narodził się w ubóstwie. Tak spędził swoje życie, które dopełnił największym cierpieniem Krzyża. Zapowiedział również, że miłość do ludzi będących w potrzebie będzie kryterium na Sądzie Ostatecznym. Dlatego też wzywa, przede wszystkim osoby konsekrowane, do życia w ubóstwie i do dawania o nim świadectwa.

Instytuty życia konsekrowanego prowadzą na terenie Archidiecezji Poznańskiej coraz więcej placówek opiekuńczych dla dzieci, młodzieży, chorych i starszych (domy dziennego pobytu, jadłodajnie, świetlice dla dzieci, poradnie dla osób żyjących w sytuacjach patologicznych czy stresogennych). Synod zachęca, aby osoby konsekrowane włączały się w ogólnodiecezjalne działania w tym zakresie, a także, aby podejmowały współpracę z instytutami życia konsekrowanego dla lepszej koordynacji sił. Na terenie parafii powinny współdziałać z miejscowymi zespołami Caritas.

Pogłębiać ducha
komunii

103. W każdej wspólnotcie osób konsekrowanych podstawą wszelkich innych odniesień jest wzajemna miłość. Synod zwraca uwagę wszystkim osobom konsekrowanym, by pragnienie Chrystusa: „aby byli jedno” stało się ich własnym pragnieniem. Niech wspólnoty staną się w diecezji ogniskami prawdziwej jedności. Szczególnie ważną częścią wspólnot konsekrowanych są chorzy – siostry i bracia. Potrzebują oni szczerego zainteresowania, poświęcenia czasu i duchowego wsparcia. Przez swoje cierpienie znośzone w duchu wiary mają oni wielki wkład w życie Kościoła lokalnego. Osoby konsekrowane powinny otoczyć opieką i wsparciem duchowym, jak i materialnym również swoich braci i siostry pracujące na misjach.

104. Między osobami konsekrowanymi a Kościołem w Archidiecezji Poznańskiej i Arcybiskupem Poznańskim występują liczne powiązania. Istotne jest, by w duchu komunii kościelnej rozwijała się między nimi harmonijna i owocna współpraca. Arcybiskup jest ojcem i pasterzem całego Kościoła partykularnego, dlatego w duchu miłości pasterskiej powinien wspierać i wspomagać osoby konsekrowane. Ze swej strony osoby konsekrowane, na miarę swoich możliwości i zgodnie ze swoim charyzmatem, wielkodusznie współpracują z Arcybiskupem we wszelkich rodzajach działalności podejmowanej na płaszczyźnie apostołskiej (por. VC 49).

Umacniać komunię z Arcybiskupem

Dla lepszej współpracy i wzajemnej pomocy należy w formacji kleryków w Arcybiskupim Seminarium Duchownym i na wykładach Wydziału Teologicznego UAM szerzej uwzględnić tematykę dotyczącą istoty życia konsekrowanego i jego miejsca w Kościele. W ten sposób przygotuje się kleryków do współdziałania z osobami konsekrowanymi, a także do roli ich spowiedników i kierowników duchowych. Natomiast w formacji osób konsekrowanych należy zwrócić uwagę na ich związek z Kościołem lokalnym, w którym urzeczywistnia się Kościół powszechny, oraz na ich odpowiedzialność za oblicze tego Kościoła.

W Archidiecezji Poznańskiej odżywa instytucja dziewic i wdów konsekrowanych. Cechuje je specjalny rodzaj podległości wobec Arcybiskupa Poznańskiego – ponieważ nie mają innych przełożonych, podlegają bezpośrednio jemu. Same ustalają swoją regułę życia, ale zatwierdza ją Arcybiskup. Utrzymują się ze środków własnych. Arcybiskup może sprawować pieczę nad tymi osobami osobiście lub przez swojego delegata.

105. Domy zakonne nie powinny izolować się od życia parafii. Osoby konsekrowane mają obowiązek utrzymywać kontakt z proboszczem, interesować się sprawami parafii i czynić je przedmiotem modlitwy. Na miarę potrzeb i możliwości powinny spieszyć z pomocą w doraźnych pracach duszpasterskich. Natomiast włączenie na stałe w pracę parafialną musi mieć za podstawę umowę między proboszczem a osobami konsekrowanymi i wymaga odpowiedniego wynagrodzenia. Łączność z parafią przejawiać się winna także w uczestnictwie w nabożeństwach w kościele parafialnym, zwłaszcza (choć nie tylko) z okazji uroczystości odpustowej, adoracji Najświętszego Sakramentu czy procesji. Harmonijne współżycie osób konsekrowanych i proboszcza buduje wspólnotę parafialną, podczas gdy wszelkie konflikty działają destrukcyjnie (por. PSA 18).

Działać w duchu komunii z parafią

Różnego rodzaju pomocą w pracy parafialnej służą zwłaszcza żeńskie instytuty zakonne. W tym dziele siostry zakonne są zazwyczaj nie do zastąpienia. Do pracy w parafii przełożone zakonne powinny kierować siostry, uwzględniając ich kwalifikacje, uzdolnienia, a także właściwy charyzmat i cele instytutu. Wyższe przełożone zakonne nie powinny bez bardzo ważnego powodu przenosić siostry katechetki do innej pracy w czasie trwania roku szkolnego. Siostra zakonna podejmuje pracę na podstawie umowy między parafią, reprezentowaną przez proboszcza, a instytutem, reprezentowanym przez kompetentną przełożoną. Umowa określa rodzaj pracy podejmowanej przez siostrę zakonną, zakres jej obowiązków, czas pracy i zasady wynagrodzenia. Należy wyraźnie podkreślić, że każda umowa winna być zatwierdzona przez Kurię Metropolitalną, a aneksy personalne należy na bieżąco uaktualniać w konkretnych sytuacjach.

W działaniach na rzecz parafii siostra zakonna podlega zwierzchnictwu proboszcza – powinna spełniać jego polecenia i zdawać mu relacje ze swej pracy. W sprawach życia zakonnego siostra podlega przełożonym zakonnym, które w swych decyzjach mają obowiązek uwzględniać także jej zadania związane z pracą w parafii (por. PSA 19). Często zdarza się, iż nie jest przestrzegana zasada umowy o nie przenoszeniu siostry zakonnej do innej pracy bez konsultacji z proboszczem, którego informuje się tylko, że taki fakt nastąpi.

Z racji możliwego przepracowania siostr zakonnych oraz w imię zasady sprawiedliwości należy w umowach wyraźnie uwzględnić dzień wolny od zajęć parafialnych.

Proboszczowi powinien leżeć na sercu stan materialny ubogich wspólnot zakonnych, nawet gdyby siostry zakonne nie pracowały w parafii z uwagi na chorobę czy podeszły wiek.

W Archidiecezji Poznańskiej męskie instytuty zakonne prowadzą kilkanaście parafii. Potrzeba, aby podejmowały one także inne dzieła apostołskie w skali Archidiecezji, zwłaszcza prowadzenie rekolekcji, misji, dni skupienia, pomoc w sprawowaniu sakramentu pokuty czy też stałe dyżury w konfesjonale oraz prowadzenie duszpasterstwa specjalistycznego.

Rozwijać działalność wychowawczo-katechetyczną

106. Większość wysiłków duszpasterskich osób konsekrowanych, szczególnie konsekrowanych kobiet, koncentruje się wokół katechezy w szkołach podstawowych i gimnazjalnych. W pracy tej napotyka ją – jak wszyscy inni katecheci – na różnorakie trudności, co często przeżywa ją jako krzyż i cierpienie. Trzeba zatem dodawać kateche-

tom otuchy, zachęcać do chrześcijańskiego optymizmu i wlać w serca nadzieję, aby na nowo rozpalić w nich zapał apostołski.

Obecność w szkole sióstr zakonnych jest ceniona przez grono pedagogiczne i powinna być żywym świadectwem dla środowiska szkolnego.

Rodzice powinni doceniać i wspierać pracę sióstr zakonnych, chętnie współpracując z nimi na niwie chrześcijańskiego wychowania swoich dzieci.

Należy popierać szkoły i placówki wychowawcze prowadzone przez instytuty życia konsekrowanego, wspierając je również materialnie.

107. Synod wzywa osoby konsekrowane do szczerzej współpracy ze świeckimi na wielu odcinkach życia i pracy. Wspólne działania poszerzają możliwości i gwarantują lepszą ich realizację. Trzeba też zapoznawać świeckich z istotą i formami życia konsekrowanego, istniejącymi problemami, a także z duchowością poszczególnych instytutów. Dotyczy to zwłaszcza instytutów świeckich, które są najmniej znane.

Współpracować ze świeckimi

Współpracę na wszystkich płaszczyznach powinien przenikać duch ekumeniczny i misyjny. W sercach osób konsekrowanych winna istnieć misyjna gorliwość w szerzeniu Ewangelii. Może się to ujawnić w tworzeniu kół misyjnych dzieci, młodzieży i dorosłych.

108. Ważną rzeczą jest współpraca różnych formacji życia konsekrowanego. Chodzi o dzielenie się doświadczeniami zarówno duchowymi, jak i duszpasterskimi. Mogą to być wspólne dni skupienia, narady na konkretne tematy. Osobą koordynującą wszelkie przedsięwzięcia jest siostra referentka archidiecezjalna, mianowana przez Arcybiskupa zgodnie z odrębnym dokumentem regulującym sposób powołania referentki (*Regulamin dla zakonnych referentek w diecezjach*). Swoistym i ważnym przeżyciem komunii osób konsekrowanych w Archidiecezji Poznańskiej jest wspólne z Arcybiskupem świętowanie w katedrze Dnia Życia Konsekrowanego (w uroczystość Ofiarowania Pańskiego – 2 lutego) połączone z odnowieniem ślubowania rad ewangelicznych.

Budować komunię między instytutami

109. Uczestnictwo w komunii archidiecezjalnej wymaga dobrej formacji nie tylko w okresie przygotowania do ślubów wieczystych (aspirant, postulat, nowicjat, juniorat), ale także formacji stałej, skierowanej na przeżywanie komunii zarówno z Kościołem powszechnym, jak i z Kościołem lokalnym. Na formatorów należy wybierać osoby

Troszczyć się o formację wewnątrz instytutów

dobrze przygotowane merytorycznie, ale przede wszystkim o dojrzałej osobowości i faktycznie realizujące tę komuniję.

Jeśli chodzi o formację do braterstwa, wszystkie osoby we wspólnocie, a zwłaszcza przełożeni powinni zadbać o atmosferę miłości i wzajemnej życzliwości. Warto popierać kształtowanie postawy otwierającej na zawieranie mądrych przyjaźni, niewykluczających solidarności z całą wspólnotą.

W kwestii formacji do apostołstwa osoby konsekrowane winny troszczyć się o ducha misyjnego i ekumenicznego, budzić w sobie zapał ewangelizacyjny i zdobywać odpowiednią wiedzę teologiczną oraz umiejętność praktycznego działania.

Jeśli chodzi o formację intelektualną, trzeba cenić podejmowanie studiów przez poszczególne osoby konsekrowane, zwłaszcza związanych z doskonaleniem kwalifikacji w pracy na rzecz Kościoła i własnego instytutu, zgodnie z jego charyzmatem. Przy czym Synod zwraca uwagę przełożonym, aby osoby, które podjęły studia specjalistyczne, zostały zwolnione z części innych obowiązków, co umożliwi im rzetelne uczenie się.

Synod zachęca przełożonych zakonnych, aby umożliwili każdej osobie we wspólnocie wykorzystanie jednego dnia w tygodniu jako dnia wolnego od obowiązków domowych. Czas ten powinien służyć pogłębieniu osobistej więzi z Chrystusem.

Troszczyć się
o powołania

110. Synod wyraża wdzięczność Panu Bogu za każde powołanie do życia konsekrowanego. Napawa jednak niepokojem znaczny spadek powołań, zwłaszcza żeńskich. Jest to nasza wspólna troska. Trzeba przejąć się zachętą Chrystusa: „Proście Pana żniwa, żeby wyprowadził robotników na swoje żniwo” (Mt 9, 38). Problem powołań szerzej omówiony został w innym rozdziale dokumentów synodalnych.

ŚWIECKIE INSTYTUTY ŻYCIA KONSEKROWANEGO

AKTUALNA SYTUACJA

Instytuty świeckie
w Archidiecezji

111. Pierwsze instytuty świeckie pojawiły się na terenie Archidiecezji Poznańskiej w 1948 roku. Obecnie działa osiem żeńskich instytutów świeckich, liczących łącznie około pięćdziesięciu osób. Są nimi: Fra-

ternia Jezus Caritas, Instytut Miłosierdzia Bożego, Instytut Niepokalanej Matki Kościoła, Instytut Świecki Chrystusa Króla, Instytut Świecki Pomocnic Maryi Jasnogórskiej Matki Kościoła, Instytut Świecki *Veritas et Caritas*, Misjonarki Królewskości Chrystusa, Świecki Instytut Dominikański z Orleanu. Dwa z nich są instytucjami międzynarodowymi, pozostałe to instytucje pochodzenia polskiego.

112. Podstawowym zadaniem osób konsekrowanych żyjących w świecie jest bycie ewangelicznym zaczynem w swoim środowisku: zawodowym, sąsiedzkim, rodzinnym i szeroko rozumianym środowisku społecznym. Tę misję członkinie instytutów świeckich na terenie Archidiecezji Poznańskiej starają się spełniać pracując w różnych zawodach. Większość spośród nich stanowią nauczycielki, w tym katechetki. Kilka osób pracuje w służbie zdrowia, na wyższych uczelniach i w administracji. Wśród pozostałych jest m.in. psycholog, prawnik, ekonomistka, psychoterapeutka, pracownica wydawnictwa.

Podstawowe zadania

Praca zawodowa jest pierwszym i najważniejszym terenem oddziaływania apostołskiego członkiń instytutów świeckich. Członkinie instytutów angażują się też wielorako w służbę społeczną zarówno na polu religijnym, jak i w wielu innych dziedzinach. Po przejściu na emeryturę lub rentę na pierwszy plan wysuwa się zaangażowanie społeczne.

Praca zawodowa i społeczna w środowiskach świeckich, często wręcz zlaicyzowanych, obojętnych religijnie lub nawet antyklerykalnych, jest okazją do dawania świadectwa o obecności Boga w świecie i Jego miłości do człowieka. Obecność świeckiej osoby konsekrowanej wśród ludzi, którzy z własnego wyboru nie spotkaliby się z kapłanem lub zakonnicą, wyznacza bardzo ważne i często trudne zadania. Zadania te członkinie instytutów świeckich podejmują na co dzień jako swoją główną misję.

113. Członkinie instytutów świeckich na terenie Archidiecezji Poznańskiej udzielają się także w Akcji Katolickiej, Caritas Archidiecezji Poznańskiej, Fundacji im. Ojca Honoriusza Kowalczyka OP, Hospicjum im. św. Jana Kantego, Katolickim Stowarzyszeniu Młodzieży, Katolickim Stowarzyszeniu Wychowawców, Odnowie w Duchu Świętym, Ruchu Kultury Chrześcijańskiej „Odrodzenie”, Ruchu Obrony Życia, Stowarzyszeniu Absolwentów Teologii Wydziału Teologicznego UAM, a także w organizacjach społecznych: NSZZ „Solidarność”, organizacjach branżowych i kulturalnych.

Uczestnictwo w strukturach kościelnych

Prawie wszystkie członkinie instytutów świeckich czynnie uczestniczą w życiu swoich parafii i duszpasterstwach akademickich

(parafialne rady duszpasterskie i ekonomiczne, zespoły synodalne, katechizacja indywidualna i przygotowywanie młodych do sakramentu bierzmowania, kręgi biblijne, dzieła miłosierdzia, biblioteki, świetlice, chóry, pomoc w organizacji nabożeństw). Kilka członkiń współpracuje z prasą katolicką.

Niektóre osoby udzielają różnego rodzaju pomocy tym, którzy znaleźli się w wyjątkowo trudnych warunkach, jak: rodziny wielodzietne, niepełnosprawni, bezdomni, więźniowie, ludzie z tak zwanego marginesu społecznego.

Wszystkie formy aktywności są oparte na fundamencie codziennej Eucharystii i wiernie praktykowanej modlitwy.

Więź
z Archidiecezją

114. Instytuty świeckie w Archidiecezji Poznańskiej współpracują ze sobą od szeregu lat, organizując wspólne spotkania i narady oraz doroczne dni skupienia. Z inicjatywy Arcybiskupa, w listopadzie 2003 roku zorganizowano w Poznaniu sympozjum na temat: „Świeccy konsekrowani – odpowiedź na potrzeby współczesnego świata”.

Instytuty świeckie korzystają z pomocy duszpasterskiej księży diecezjalnych i zakonnych. Współpracują z Referatem Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego Kurii Metropolitalnej. Od 2003 roku przedstawicielka instytutów świeckich jest członkinią Archidiecezjalnej Rady Duszpasterstwa Powołań. Członkini instytutu świeckiego z Poznania zasiada w Radzie Wykonawczej Krajowej Konferencji Instytutów Świeckich.

Pomimo wspomnianych wyżej inicjatyw i działań powołanie świeckich osób konsekrowanych żyjących w świecie jest formą jeszcze mało znaną na terenie Archidiecezji Poznańskiej. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest zapewne fakt, że członkinie instytutów świeckich bardzo dbają o dyskrecję dotyczącą istoty ich życia duchowego. Aby zwiększyć skuteczność swej misji, pozostają w ukryciu, nie informując o swej konsekracji nawet księży proboszczów lub kapłanów, z którymi współpracują.

NAUCZANIE KOŚCIOŁA

Specyfika
instytutów
świeckich

115. Powołanie do życia konsekrowanego w świecie jako odrębna forma realizacji chrześcijańskiego powołania zostało ogłoszone przez papieża Piusa XII w konstytucji apostolskiej *Provida Mater Ecclesia* w 1947 roku, a w 1948 roku potwierdzone w motu proprio *Primo feliciter* (PF). Powołanie to jest realizowane w instytutach świeckich.

Podstawowe cechy tego powołania dokumenty Kościoła określają następująco:

- a) konsekracja przez profesję trzech rad ewangelicznych: czystości, ubóstwa i posłuszeństwa;
- b) konsekrację realizuje się, żyjąc w świecie; świecki charakter instytutów jest nieodłączną ich cechą i racją bytu (por. PF);
- c) powołanie członków instytutów świeckich polega na poświęceniu się Bogu i apostołstwie; ich apostołstwo ma być pełnione w świecie sposobami świeckimi, to znaczy przez pracę zawodową, działalność w różnych miejscach, warunkach i okolicznościach charakterystycznych dla zaangażowań świeckich (por. PF);
- d) do tego powołania odnoszą się szczególnie słowa z Ewangelii, mówiące o świetle, które świeci w ciemnościach i nie gaśnie, oraz o zaczynie, który dodany do ciasta przenika wszystko i przemienia; podobnie słowo i przykład konsekrowanych świeckich winny wpływać na środowisko, przenikać je zaczynem ewangelicznym, aby wszystko przemieniać w Chrystusie (por. PF).

Sobór Watykański II potwierdził specyfikę instytutów świeckich, ich prawdziwą i pełną profesję rad ewangelicznych, ale przeżywaną w świecie (por. PC 11), a Jan Paweł II w adhortacji apostołskiej *Vita consecrata* podkreślił znaczenie instytutów świeckich w misji ewangelizacyjnej Kościoła. Przypomniał, że cechą specyficzną instytutów świeckich jest synteza świeckości i konsekracji i że dzięki tej syntezie mają one przenikać społeczeństwo nowymi energiami Królestwa Chrystusowego. Stanie się to, jeżeli świeccy konsekrowani, będąc w pełni oddani służbie Bogu, równocześnie swoją działalnością w normalnych warunkach życia w świecie będą wносить w tenże świat moc Błogosławieństw. W ten sposób różne formy rzeczywistości świeckich zostaną – za sprawą Ducha Świętego – ożywione duchem Ewangelii (por. VC 10).

116. W obecnym czasie, gdy laicyzacja ogarnęła tylu ludzi i tak wiele środowisk, obecność, przykład, słowo i czyn osób konsekrowanych, ukazujących życie prawdziwie chrześcijańskie, odgrywa rolę ewangelicznego zaczynu. Jan Paweł II wyznaczył instytutom świeckim ważne zadanie. Chrześcijanin świecki ma stać się twórcą nowej syntezy – pełnego przyłgnięcia do Boga i Jego woli oraz uczestnictwa w życiu świata ziemskiego. W ten sposób ma ukazywać Boży plan zbawienia objawiony w Chrystusie Jezusie i dany ludziom do dyspozycji poprzez dary Ducha Świętego. Aby pełnić tę misję, nie wystarczy być człowiekiem szlachetnym, kompetentnym i wiernym obowiązkom, bo to

Zadania
w dzisiejszym
świecie

wynika z porządku społecznego. Aby być w świecie znakiem miłości Jezusa Chrystusa, trzeba starać się naśladować Jego przykład.

Do tego zadania uzdalnia konsekracja, intensywne życie modlitwą, codzienna Eucharystia i formacja we wspólnocie. Członkowie instytutów świeckich przez doświadczenie braterstwa w swoich wspólnotach zdolni są być świadkami – inicjatorami braterstwa i przyjaźni chrześcijańskiej w dzisiejszym świecie, pozbawionym w wielu obszarach naturalnych więzi międzyludzkich.

Chociaż poszczególne instytuty mają swoje indywidualne charyzmaty, to życzeniem Kościoła jest, aby ich apostołstwo, pogłębione modlitwą, kontemplacją i konsekracją, było przede wszystkim realizacją zadań wpisanych w apostołstwo osób świeckich.

ZADANIA

Potrzeba informacji

117. Młodzi ludzie na ogół wiedzą jedynie o dwóch formach życiowego powołania: małżeństwie lub życiu kapłańskim czy zakonnym. Droga powołania do życia konsekrowanego w świecie pozostaje często nieznaną, a więc i nierozpoznaną. Na terenie Archidiecezji Poznańskiej należy dążyć do tego, by kapłani i katecheci posiadali dostateczną wiedzę na temat powołania do życia konsekrowanego w świecie. O tej formie powołania trzeba mówić zarówno w ramach zajęć formacyjnych w Arcybiskupim Seminarium Duchownym (szczególnie podczas spotkań z klerykami ostatnich lat studiów), jak i w ramach wykładów na Wydziale Teologicznym UAM. Tematyka ta powinna być także obecna w programie Formacji Stałej Prezbiterów (zwłaszcza wikariuszy i duszpasterzy młodzieży). Z doświadczeń instytutów świeckich wynika, że najwięcej powołań do tej formy życia rodzi się poprzez posługę kapłańską w konfesjonale. Rola kapłanów jest tu zdecydowanie największa.

Nie można zapomnieć o potrzebie dokształcania w tym zakresie także katechetów oraz słuchaczy wyższych roczników Wydziału Teologicznego UAM.

Informacja o możliwości wyboru drogi życia konsekrowanego w świecie powinna być dostępna dla każdego, kto próbuje rozpoznać swoje powołanie. W pierwszym rzędzie o taką informację (np. w postaci folderów) powinny zatroszczyć się same instytuty świeckie. Szczególną pomoc powinno też stanowić Archidiecezjalne Centrum

Powołaniowie posiadające pełen zasób wiedzy na temat instytutów świeckich.

118. Jedną z przyczyn nikłej wiedzy na temat powołania do życia konsekrowanego w świecie może być fakt, że realizacja tego powołania z natury swojej potrzebuje dyskrecji. Działalność członków instytutów świeckich jest formą apostołstwa świeckich. Świecka osoba konsekrowana nie może być postrzegana w środowisku jako przedstawiciel Kościoła hierarchicznego. Członkinie instytutów świeckich nie posługują się żadnymi zewnętrznymi oznakami swej przynależności do instytutu. Nie wyróżniają się spośród otoczenia ani strojem, ani sposobem bycia czy mieszkania. Zwyczajny styl życia umożliwia im nawiązanie naturalnego i bliskiego kontaktu z otoczeniem.

Zachować
właściwy styl życia

119. Członkinie instytutów świeckich powinny włączać się w dzieła, także nowe, podejmowane przez Archidiecezję Poznańską. Jednym z takich zadań, do których wzywa obecny Synod, jest dzieło katechizacji dorosłych. Wiele członkiń instytutów świeckich, posiadając przygotowanie merytoryczne oraz formacyjne, może podjąć taką pracę.

Uczestniczyć
w dziełach
Archidiecezji

Członkinie instytutów świeckich powinny także uczestniczyć w dziełach służących propagowaniu społecznej nauki Kościoła i przekładaniu jej na konkretne zadania podejmowane w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym.

5. WIERNI ŚWIECCY

AKTUALNA SYTUACJA

120. Historia Kościoła w Archidiecezji Poznańskiej obfituje we wspaniałe przykłady apostołstwa świeckich. Świeccy, przekazując wiarę i chrześcijańskie obyczaje, w różnych okresach i na różne sposoby podejmowali działalność apostołską. Warto tu przypomnieć choćby zaangażowanie katolików świeckich w działalność powołanej do życia w 1930 roku Akcji Katolickiej. Licznie brali też udział w ruchach i stowarzyszeniach działających w Kościele w okresie międzywojennym. Trzeba także przypomnieć odwagę, z jaką po II wojnie światowej wielu katolików świeckich ofiarnie włączało się w prowadzenie „po domach” lekcji religii, w prace przy budowie kościołów, a w ostatnim

Świadectwo
historii

okresie także w zakładanie i prowadzenie szkół katolickich oraz działalność w różnych organizacjach społecznych.

Zaangażowanie
świeckich dzisiaj

121. Również obecnie na terenie Archidiecezji Poznańskiej działa większość znanych w Kościele ruchów i stowarzyszeń skupiających katolików świeckich. Prawie w każdej parafii istnieje Parafialna Rada Duszpasterska oraz Parafialna Rada Ekonomiczna, których działalność jest konkretną formą współpracy duchownych i świeckich.

Na terenie Archidiecezji Poznańskiej działa także wiele rodzajów duszpasterstwa specjalistycznego, które gromadzi katolików świeckich według ich zawodów lub też według osobistych zainteresowań i charyzmatów (ta problematyka jest szeroko omówiona w innych rozdziałach dokumentów synodalnych).

Z badań nad postawami społeczno-religijnymi wiernych w Archidiecezji Poznańskiej, przeprowadzonych przez Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC, wynika jednak, że zaledwie 8% badanych należało do ruchów i wspólnot religijnych działających w parafii lub poza nią. Jednocześnie aż 81% badanych stwierdziło, że nie ma żadnego wpływu na decyzje, które dotyczą ich parafii. Jednak 20% chciałoby tę sytuację zmienić (por. PSRAP).

Świeccy byli aktywnymi uczestnikami synodów Archidiecezji Poznańskiej. Są nadzwyczajnymi szafarzami Komunii św., katechetami, pracownikami kościelnych instytucji i urzędów, wolontariuszami pracującymi w hospicjach, świetlicach i ośrodkach pomocy dla najbardziej potrzebujących. Prowadzą parafialne poradnie, służą pomocą narzeczonym, małżeństwom i rodzinom, podejmują opiekę nad uzależnionymi od alkoholu i narkotyków. Rada Społeczna przy Arcybiskupie Poznańskim, którą tworzą katolicy świeccy, formułuje opinie na temat aktualnych i pilnych spraw społecznych dotyczących Archidiecezji Poznańskiej i Wielkopolski. Rozwija się także Wydział Teologiczny UAM, kształcący i formujący świeckich w ramach różnych typów studiów dziennych i zaoczných. W Archidiecezji Poznańskiej wielu katolików świeckich angażuje się w życie społeczne, polityczne i gospodarcze.

Wielu katolików świeckich, czerpiąc inspirację z Ewangelii, daje czytelne świadectwo o Chrystusie poprzez uczciwe i moralne życie rodzinne i zawodowe na co dzień, oparte na wytrwałej modlitwie, systematycznym korzystaniu z sakramentów świętych i wypełnianiu wskazań Słowa Bożego, przyczyniając się do prawdziwego uswięcenia siebie i świata.

Nowa sytuacja, jaka zaistniała w życiu politycznym, społecznym, ekonomicznym i kulturalnym w Polsce, stwarza nowe możliwości, ale stanowi także duże wyzwanie dla katolików świeckich. Dziś, gdy Kościół domaga się poszanowania wartości i praw chrześcijańskich oraz przyznania im należnego miejsca w Konstytucji Unii Europejskiej, aktywna postawa świeckich, świadectwo ich życia i wierność głoszonym poglądom, są tym bardziej potrzebne. Jasna, mądra i odpowiedzialna postawa katolików świeckich wyraża się szczególnie w obronie życia nienarodzonych, w sprzeciwie wobec eutanazji, niszczenia świętości i nierozzerwalności małżeństwa oraz wobec innych przejawów patologii społecznych.

Odpowiedzialność katolików świeckich za dobro wspólne wyraża się także w ich uczestnictwie w wyborach do władz publicznych oraz w referendach, w których rozstrzygane są fundamentalne kwestie społeczne. Wówczas katolicy wezwani są do podejmowania decyzji zgodnych z nauką Kościoła oraz dobrze ukształtowanym chrześcijańskim sumieniem. Wielu pod wpływem zmian zachodzących we współczesnym świecie mylnie przedkłada bowiem reguły społeczeństwa demokratycznego nad zasady życia moralnego głoszone przez Kościół.

NAUCZANIE KOŚCIOŁA

122. Sobór Watykański II najpełniej przedstawił naukę o powołaniu i zadaniach wiernych świeckich w trzech dokumentach: Konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen gentium*, Dekrecie o apostołstwie świeckich *Apostolicam actuositatem* oraz w Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*. Sobór za wiernych świeckich uznał „[...] wszystkich wiernych chrześcijan niebędących członkami stanu kapłańskiego i stanu zakonnego prawnie ustanowionego w Kościele, mianowicie wiernych chrześcijan, którzy [...] ze swej strony sprawują właściwe całemu ludowi chrześcijańskiemu posłannictwo w Kościele i w świecie. Właściwością specyficzną laików jest ich charakter świecki” (KK 31). To właściwe całemu ludowi posłannictwo polega na udziale w kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Chrystusa, a więc: na składaniu w ofierze swojego codziennego życia i jego poszczególnych spraw, na świadczeniu o Chrystusie wobec bliźnich i na konkretnej służbie braciom.

Charakter świecki

Ów „charakter świecki” odróżnia wiernych świeckich od duchownych. Wyraża się on w tym, że świeccy z woli Bożej pozostają

w świecie, w przeciwieństwie do kapłanów i zakonników, którzy z mocy powołania Bożego – w pewnym sensie – „wychodzą ze świata”. To pozostawanie w świecie nie jest ani dziełem przypadku, ani brakiem powołania do rzeczy wyższych, ale jest czymś zaplanowanym i zamierzonym przez Boga.

Świeccy, żyjąc w świecie, jako chrześcijanie mają czuć się odpowiedzialni za przemianę świata i uczynienie go takim, jakim Bóg chciałby go mieć (por. Flp 3, 20; Rz 12, 2). Wynika to z otrzymanego na chrzcie świętym powołania do Królestwa Bożego. Różnica bowiem między duchownym a świeckim nie jest istotowa, lecz funkcjonalna. Każdy z nich ma swoje zadania. Szczególnym powołaniem świeckich jest uświęcanie świata „niejako od wewnątrz” (KK 31). Pomocą w tym ma być korzystanie z duchowych darów wspólnych dla wszystkich ochrzczonych, takich jak: słuchanie Słowa Bożego, przyjmowanie sakramentów świętych i modlitwa. W centrum ich życia winna być zawsze Eucharystia.

Powołanie
do świętości

123. Rozwinięciem soborowej nauki o wiernych świeckich jest adhortacja apostołska Jana Pawła II *Christifideles laici*, stanowiąca – wraz z papieskimi katechezami środowowymi, wygłaszanymi od października 1993 roku do września 1994 roku – najobszerniejszy wykład miejsca, roli i tożsamości człowieka świeckiego we współczesnym świecie i Kościele. W adhortacji tej Ojciec Święty przypomniał, że wszyscy chrześcijanie, a więc także chrześcijanie świeccy, są przede wszystkim powołani do świętości. Pragnienie świętości mają wyrażać poprzez dbanie o świętość wszystkich swoich działań. Od dnia chrztu są wezwani do tego, by „naśladując Jezusa Chrystusa przyjęli Jego Błogosławieństwo, słuchali i rozważali słowa Boże, świadomie i aktywnie uczestniczyli w liturgicznym i sakramentalnym życiu Kościoła, pamiętali o osobistej, rodzinnej i wspólnotowej modlitwie, byli głodni i spragnieni sprawiedliwości, praktykowali miłość we wszystkich sytuacjach życiowych i by służyli braciom, zwłaszcza najmniejszym, ubogim i cierpiącym” (CHL 16). Powołanie ludzi świeckich do świętości oznacza więc wezwanie do tego, by „żyli oni wedle Ducha, włączeni w rzeczywistość doczesną i poprzez uczestnictwo w działalności ziemskiej” (CHL 17). Powołanie to dotyczy każdej osoby, niezależnie od wieku, płci, zamożności oraz sytuacji życiowej.

Działalność
apostołska

124. Świeccy mogą prowadzić działalność apostołską indywidualnie lub we wspólnotach. Apostolstwo indywidualne jest początkiem i warunkiem każdego apostołstwa świeckich, także zbiorowego (por.

DA 15; 17). Pierwszym i podstawowym miejscem ich apostołstwa jest rodzina i miejsce pracy. To oni są pierwszymi katechetami swoich dzieci i oni, dzięki swoim charyzmatom, świadczą o Chrystusie wobec tych, których spotykają w swoich środowiskach życia i pracy. Świeccy wypełniają to posłannictwo w świecie przede wszystkim przez życie zgodne z wiarą, uczciwe wykonywanie zadań, miłość braterską i świadomość swojej roli w kształtowaniu społeczeństwa, w którym żyją.

Wierni świeccy, tak jak duchowni, mają udział w szeroko pojętym apostołstwie Kościoła. Ich apostołstwo jest „uczestnictwem w samej zbawczej misji Kościoła” (KK 33). Do takiego apostołstwa nie jest potrzebne żadne zlecenie, ponieważ Chrystus przez chrzest i bierzmowanie zaprasza doń wszystkich członków Kościoła.

Są też tacy świeccy, którzy podejmują bardziej bezpośrednią współpracę z kapłanami. To szczególne wezwanie do apostołstwa związane jest z otrzymaniem mandatu, o którym dużo mówił Sobór Watykański II (por. DA 24). Przykładem może być udział w Akcji Katolickiej. Inną formą apostołstwa świeckich jest działalność ściśle religijna – posługi związane z posiadaniem misji kanonicznej, na przykład do nauczania religii czy udzielania Komunii św. przez świeckich.

Kościół z prawa Bożego jest zbudowany hierarchicznie, dlatego też wszelka w nim działalność powinna być uzgodniona z biskupem diecezjalnym, który sprawuje pieczę nad konkretnym Kościołem lokalnym (por. DA 23).

125. Jan Paweł II w adhortacji apostołskiej *Christifideles laici* wyraźnie wskazał miejsca, w których świeccy katolicy mają realizować i rozwijać swoje powołanie. Są nimi: wspólnota Kościoła (poprzez aktywny udział w życiu parafialnym, zaangażowanie w działalność ruchów i stowarzyszeń katolickich); rodzina (poprzez troskę o jej chrześcijański kształt); praca (poprzez uczciwość i solidność w wypełnianiu obowiązków zawodowych); życie społeczno-polityczne (poprzez zaangażowanie w nie) i kultura (poprzez działalność na rzecz jej ewangelizacji).

Miejsce realizacji powołania

126. Jan Paweł II w liście apostołskim *Novo millennio ineunte*, opublikowanym po zakończeniu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, do najważniejszych zadań stojących przed wszystkimi katolikami zaliczył czynienie Kościoła „domem i szkołą komunii”, co dokonuje się nie tylko przez opracowanie i realizację konkretnych programów duszpasterskich i formacyjnych, ale przede wszystkim poprzez taki styl życia i bycia w Kościele, który wyrasta z kontemplacji Trójcy Świętej i w którym każdy jest szanowany i przyjmowany. „Nie łudźmy się, bez

Czynić Kościół domem i szkołą komunii

takiej postawy duchowej na niewiele zdałyby się zewnętrzne narzędzia komunii. Stałyby się bezdusznymi mechanizmami, raczej pozorami komunii niż sposobami jej wyrażania i rozwijania” (NMI 43). Jest rzeczą zrozumiałą, że aby Kościół mógł stać się „domem i szkołą komunii”, muszą tego chcieć wszyscy jego członkowie: duchowni i świeccy.

Synody o roli
świeckich

127. Temat apostołstwa świeckich podjęto także w dokumentach II Polskiego Synodu Plenarnego, a szczególnie w rozdziałach: *Sól ziemi. Powołanie i posłannictwo świeckich* (PSPS), *Powołanie do życia w małżeństwie i rodzinie* (PSPR), *Kościół wobec życia społeczno-gospodarczego* (PSPG) oraz *Kościół wobec rzeczywistości politycznej* (PSPP). Synod przypomniał w nich soborową naukę o powołaniu i zadaniach świeckich oraz wskazał zadania stojące przed laikatem w obliczu nowej rzeczywistości.

Dyskusja nad miejscem i rolą osób świeckich w Kościele i świecie miała miejsce także podczas dwóch poprzednich synodów Archidiecezji Poznańskiej: w 1968 roku oraz w latach 1992–1993. Owocem tego drugiego synodu był dokument *Apostołstwo katolików świeckich* (PSA).

ZADANIA

Doceniać formację

128. Podstawowym celem formacji katolików świeckich jest coraz pełniejsze odkrywanie przez nich własnego powołania i coraz większa gotowość do tego, by żyć nim w wypełnianiu własnej misji (por. CHL 58). Formacja taka dokonuje się na kilku poziomach.

Pierwszy z nich to formacja ludzka – rozwijanie w sobie cech i postaw niezbędnych w działalności misyjnej i apostołskiej. Należą do nich przede wszystkim: uczciwość, szczerowość, uprzejmość, siła ducha, solidność zawodowa i obywatelska, poczucie sprawiedliwości. Podstawą takiej formacji jest osobista odpowiedzialność katolików świeckich. Bez dojrzałego człowieczeństwa nie ma bowiem dojrzałego chrześcijaństwa i apostołstwa. Wymienione wyżej cechy i postawy muszą zostać uwzględnione także w programach katechezy szkolnej oraz w niedzielnych homiliach duszpasterzy.

Drugi poziom to formacja duchowa. Jej celem jest osobiste nawrócenie, przyjęcie Chrystusa jako Pana swojego życia oraz coraz pełniejsze zjednoczenie z Nim przez ustawiczne pogłębianie życia sakramentalnego i życia modlitwy. Sprzyja temu: udział w rekolekcjach

(parafialnych i zamkniętych), dniach skupienia, praktyka nawiedzenia Najświętszego Sakramentu, kierownictwo duchowe, regularna spowiedź św., udział w kursach i kręgach biblijnych itp. Często duszpasterstwo parafialne skierowane jest tylko do grona osób już zaangażowanych w życie parafii. Istnieje więc potrzeba szukania nowych sposobów dotarcia do pozostałych wiernych. Przykładem może być program katechezy dorosłych.

Trzeci poziom to formacja intelektualno-doktrynalna – zgłębianie podstaw eklezjologii, teologii apostołstwa świeckich oraz katolickiej nauki społecznej. W adhortacji apostołskiej *Christifideles laici* Jan Paweł II wyraźnie podkreśla, że nie wystarczy tylko wzywać świeckich do podejmowania ważnych zadań, ale „trzeba także zapewnić im należną formację w zakresie ich społecznego uświadomienia, a zwłaszcza w zakresie społecznej nauki Kościoła, która dostarcza zasad refleksji, kryteriów oceny i wytycznych działania” (CHL 60). Cel ten katolicy świeccy powinni realizować głównie poprzez udział w katechezie, zwłaszcza w katechezie dorosłych. W Archidiecezji Poznańskiej powstaje program takiej katechezy. Ważnym elementem formacji doktrynalnej jest także katolicka prasa i literatura. Byłoby dobrze, gdyby przy każdej parafii istniała biblioteka oraz gdyby była możliwość nabycia różnych katolickich periodyków, a gdyby wielu osób nie było stać na prenumeratę lub systematyczny zakup prasy – możliwość wypożyczenia.

129. Pierwszymi odpowiedzialnymi za formację świeckich są oni sami. Dopóki każdy z nich nie zechce osobiście włączyć się w realizację swojego powołania do odpowiedzialnej i pełnej obecności w Kościele, dopóty to powołanie nie zrealizuje się.

Troszczyć się
o własną formację

130. Szczególnym miejscem chrześcijańskiej formacji świeckich jest rodzina. Nikt nie zastąpi rodziców w religijnym wychowaniu ich dzieci. Wobec nasilających się zjawisk sekularyzacji, a jednocześnie wobec małej skuteczności katechezy szkolnej i małego zainteresowania katechezą pozaszkolną formacja chrześcijańska w rodzinach jest niezbędna. Jeszcze bardziej doniosłego znaczenia nabiera zatem solidne prowadzenie kursów i spotkań przedmażeńskich, zakładanie poradni rodzinnych i małżeńskich, punktów pogotowia kryzysowego dla małżeństw w trudnej sytuacji i tworzenie albo rozwijanie przy każdej parafii konkretnych form duszpasterstwa rodzin. Ważna jest także systematyczna troska o małżeństwa i rodziny autentycznie żyjące duchem Ewangelii, zwłaszcza te, które znalazły się w trudnej

Formować
w rodzinie

sytuacji materialnej. Nie może to być obowiązkiem jedynie proboszcza, ale całej wspólnoty parafialnej.

- Formować w parafii **131.** Odpowiedzialność za formację wiernych świeckich ponoszą także duszpasterze (szczególnie duszpasterze parafialni). Doświadczenie uczy, że z inicjatyw formacyjnych proponowanych przez dekanat czy Archidiecezję korzysta niewiele osób. Najwięcej zainteresowanych jest tym, co proponuje parafia. Dlatego tak ważne są propozycje parafii, odpowiednio uzupełniane przez ofertę poza- i ponadparafialną. Szczególnie ważne jest to w małych miastach i wioskach, gdzie wierni nie mają możliwości korzystania z pracy innych parafii i ośrodków duszpasterskich. Duchowni muszą wykazać się dobrą wolą, by – nie ograniczając własnych kompetencji – dzielić ze świeckimi troskę i odpowiedzialność za Kościół i jego misję. Tu pojawia się także postulat jak najlepszego przygotowania duchownych do współpracy ze świeckimi, zarówno na etapie formacji podstawowej (w Arcybiskupim Seminarium Duchownym), jak i permanentnej.
- Kształcić liderów **132.** Za formację świeckich, zwłaszcza tych, którzy wybrali dany ruch jako środowisko dla własnej formacji, są odpowiedzialni również liderzy tych ruchów i stowarzyszeń. Od zapału i pomysłowości parafialnego, dekanalnego i archidiecezjalnego opiekuna danej wspólnoty zależy jej jakość oraz aktywność poszczególnych członków ruchu. Brak entuzjazmu i zniechęcenie będą tylko pogłębiały apatyczność samego ruchu. Dotyczy to także członków, a zwłaszcza opiekunów Parafialnych Rad Duszpasterskich i Parafialnych Rad Ekonomicznych. Ważnym postulatem jest również jeszcze pełniejsza i bardziej konkretna współpraca ruchów, zwłaszcza przy podejmowaniu większych akcji społecznych na terenie poszczególnych dekanatów, miast czy nawet całej Archidiecezji Poznańskiej. Taka solidarna współpraca wielu będzie nie tylko bardziej skuteczna, ale także stanie się czytelniejszym znakiem jedności całego Kościoła. Przykładem może być dotychczasowa działalność Rady Ruchów Katolickich. Zachęca się, by była ona jeszcze bardziej dynamiczna.
- Potrzeba programu formacji **133.** Odpowiedzialnymi za formację wiernych świeckich powinny być także osoby przygotowujące archidiecezjalne programy formacyjne. Programy takie co pewien czas wymagają przejrzenia i – w miarę potrzeby – aktualizacji, tak by uwzględniały zmiany zachodzące w świecie i Kościele, a także zmieniającą się mentalność tych, do któ-

rych są adresowane. Ważne, by były one inspiracją do poważniejszego zaangażowania się w sprawy Kościoła.

Formacja katolików świeckich powinna obejmować jak największą liczbę wiernych, a jednocześnie musi uwzględniać zróżnicowany poziom potrzeb i możliwości poszczególnych osób. Spójna i całościowa formacja to taka, która z innym (bardziej ogólnym i podstawowym) przesłaniem zwraca się do tych osób, które słabiej uczestniczą w życiu Kościoła, a z innym – do tych, którzy są gotowi zaangażować się w większym stopniu w działalność apostolską. Ważne, aby jak największa liczba wiernych mogła poznać działalność tych spośród siebie, którzy, żyjąc w tym samym mieście, w takich samych warunkach, zdołali pełniej zaangażować się w życie lokalnej wspólnoty kościelnej. Bardzo często takie osoby działają niemal w ukryciu i z tego względu odnosi się wrażenie, że jest ich niewiele albo nawet, że nie ma ich wcale. Taka promocja dobrego zaangażowania powinna się dokonywać na poziomie parafii, dekanatu i całej Archidiecezji Poznańskiej poprzez publikacje w mediach (także w Internecie), prelekcje i spotkania. Jest to również zadanie dla duszpasterzy, by cenili współpracę z dobrze uformowanymi katolikami świeckimi i otaczali ich niezbędną opieką.